

ชื่อเรื่อง	ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง โตะโตะจัง เด็กหญิงขำหน้าต่าง
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวสุเมณี เรืองเกษตรกิจ
รหัสนักศึกษา	05540664
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเล่มนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมแปลญี่ปุ่น โตะโตะจัง เด็กหญิงขำหน้าต่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางวรรณกรรม ทั้งโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ อีกทั้งยังศึกษาคุณค่าด้านการศึกษา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมเรื่องนี้มีองค์ประกอบทางวรรณกรรมครบถ้วน วางโครงเรื่อง น่าสนใจและมีส่วนประกอบของโครงเรื่องครบทั้ง 6 ส่วน คือ การเปิดเรื่อง การผูกปม การหน่วงเรื่อง จุดสุดยอด การคลายปม และการปิดเรื่องที่สร้างความประทับใจให้กับผู้อ่าน ผู้เขียนได้สื่อแก่นเรื่องให้ผู้อ่านทราบถึงเรื่องการสอนของครูที่ถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบการสอนแตกต่างกับโรงเรียนอื่น แต่ก็สามารถสอนให้เด็กมีความรู้ คุณธรรมและจริยธรรม รู้จักการใช้ชีวิต สิ่งสำคัญคือต้องอาศัยผู้ใหญ่ที่เข้าใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กด้วย การทำความเข้าใจเด็กและใช้วิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมนั้นจะทำให้เด็กเติบโตขึ้นมาแบบไม่มีปัญหา ตัวละครในเรื่องมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เรื่องดำเนินไปอย่างราบรื่นและสมจริง ทั้งยังใช้บทสนทนาที่มีความเหมาะสมกับตัวละครในเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเพลิดเพลินและเข้าใจนิสัยของตัวละครมากยิ่งขึ้น และสิ่งที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ นั่นก็คือฉากและบรรยากาศ ห้องเรียนรถไฟ สถานที่ในประเทศญี่ปุ่นที่ผู้เขียนนำมาบรรยายให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติ ส่วนคุณค่าด้านการศึกษา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้อ่านสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้เหมาะกับผู้อ่านทุกวัยอย่างมาก

บทนำ

ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นช่วงที่วรรณกรรมมีจำนวนมากทั้งปริมาณและเนื้อหา ในสมัยนี้เกิดการพิมพ์และเกิดหนังสือพิมพ์ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของนวนิยายไทย มีการนำเสนอรูปแบบและวิธีการเขียน ตลอดจนนำแนวคิดจากทางยุโรปเข้ามาใช้ (ไพโรธ เลิศพิริยกุลมล, 2542: 30) นอกจากนี้ยังเริ่มมีการแปลนวนิยายซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดวรรณกรรมแบบใหม่ทั้งประเภท เรื่องสั้น นวนิยาย บทความ สารคดี และเรื่องแปล วรรณกรรมที่มีการแปลกันมากคือวรรณกรรมจีนและวรรณกรรมตะวันตก ในระยะหลังเริ่มมีการแปลวรรณกรรมชาติอื่นมากขึ้น เช่น วรรณกรรมญี่ปุ่น เกาหลี รัสเซีย อินโดนีเซีย เป็นต้น (ไพโรธ เลิศพิริยกุลมล, 2542: 129) เรื่องของการแปลมีผู้ให้คำอธิบายว่า หมายถึงการถ่ายทอดภาษาหนึ่งมาสู่อีกภาษาหนึ่งโดยรักษาเนื้อหาใจความให้ใกล้เคียงภาษาเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (ธวัช ปุณโณทก, 2527: 111) นอกจากนี้ยังเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกนึกคิดระหว่างชนชาติต่างๆ เมื่อมีความสัมพันธ์ระหว่างชาติขึ้น ย่อมมีการเรียนรู้อารยธรรมซึ่งกันและกัน และต่างฝ่ายต่างรู้สำนึกว่าตนยังขาดบางสิ่งบางอย่างซึ่งต่างชาติมีอยู่ การถ่ายทอดทางวิชาการและวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้น สำหรับด้านวรรณกรรม การเรียนรู้จากเรื่องแปลเป็นการถ่ายทอดวรรณกรรมที่ได้ผลดี (ลัดดา ปานุทัย, 2530: 143)

วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาและเป็นที่กล่าวถึงกันอย่างมากในกลุ่มคนญี่ปุ่นและคนต่างชาติทั้งเด็กและผู้ใหญ่ก็คือ เรื่อง โตะโตะจัง เด็กหญิงข่างหน้าตาต่าง ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เขียนจากชีวิตในวัยเด็กของผู้เขียนชื่อ คูโรนาจิ เท็ตสึโกะ อยู่ในช่วงสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สองจะสงบไม่นานนัก ผู้เขียนตั้งใจเขียนเรื่องเกี่ยวกับโรงเรียนประถมศึกษาและครูใหญ่ เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้ว่าคุณครูของผู้เขียนนั้นเป็นคนที่เข้าใจธรรมชาติของเด็ก อารมณ์ดี มีจิตใจดี มีความเมตตาและมีความตั้งใจที่จะสอนเด็กจริงๆ อีกทั้งยังมีวิธีสั่งสอนอบรมเด็ก ให้เด็กได้เรียนอย่างอิสระเสรี ในช่วงแรกคุณครูจะเขียนชื่อวิชาที่จะต้องเรียนและนักเรียนสามารถเลือกเรียนวิชาที่ชอบได้ก่อน ทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานจากการเรียนและครูก็จะได้ว่าเด็กคนไหนสนใจวิชาใด ครูสามารถค้นพบความต้องการที่แท้จริงของเด็กได้ การเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาโทโมเอะนั้นมีความสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้กล่าวว่าคุณครูโคบายาชิมักจะบอกบรรดาครูว่า "อย่าจับเด็กใส่กรอบ ให้ปล่อยเด็กตามธรรมชาติ"

เพราะความคิดฝันของเด็กๆ ใหญ่กว่ากรอบของครู” (โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 243)
นอกจากคุณครูโคบายาชิจะให้ความสำคัญกับการศึกษาแล้ว คุณครูโคบายาชิยังให้ความสำคัญกับ
บุคลิกเฉพาะตัวของเด็กด้วย

วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง แปลเป็นภาษาอังกฤษและ
ภาษาอื่นๆอีกมากกว่า 10 ภาษา เช่น ภาษาเกาหลี ภาษาโปแลนด์ ภาษาฟินแลนด์และภาษาไทย เป็น
ต้น ผู้แปลฉบับภาษาไทยคือ ศุสดี นาวาวิจิต ซึ่งเริ่มทำงานแปลวรรณกรรมเยาวชนเมื่อปี พ.ศ.2527
มีผลงานแปลหนังสือภาษาญี่ปุ่นหลายเล่ม อาทิ 4ปีนรกในเขมร หนีไฟนรก เปลือกหอยจากนาง
เงือก เด็กหญิงนอนจ้งและบันทึกของผม เป็นต้น สถาบันการศึกษาหลายแห่งใช้หนังสือเรื่อง
โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่างเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับนักเรียนนักศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น วิชาภาษาไทยบังคับ และบางแห่งใช้เป็นคู่มือการศึกษาการแปลภาษาญี่ปุ่นใน
มหาวิทยาลัยของรัฐ

หลังจากที่หนังสือเรื่อง โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่างพิมพ์จำหน่ายได้เพียง3ปี ผู้เขียนก็
ได้รับจดหมายและคำชมเชยจากผู้อ่านทั่วโลก ดังเช่น จดหมายจากเด็กหญิงของสถานพินิจเด็กและ
เยาวชนเขียนถึงผู้เขียนว่า “ถ้าหนูมีแม่เหมือนแม่ของ โตะ โตะจ้ง และมีคุณครูอย่างครูโคบายาชิ หนู
คงไม่ต้องมาอยู่ที่นี่” และคุณแพม โฮ นักเขียนเรื่องสำหรับเด็กเวียดนามที่กล่าวว่า “หลังจาก
อ่านเรื่องนี้จบแล้ว ผมมีความรู้สึกว่าการศึกษาจะต้องเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ หนังสือเรื่อง โตะ โตะ
จ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง จะมีคุณค่ายิ่งต่อวงการการศึกษาของเวียดนาม ซึ่งกำลังมีปัญหายุ่งยากมาก
ในขณะนี้” (โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 255)

ผู้เขียนได้ถ่ายทอดเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาและวิธีการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาโท
โมเอที่เรียนรู้จากธรรมชาติของเด็ก ในเรื่องนี้เด็กหญิงโตะ โตะจ้งเคยถูกไล่ออกจากโรงเรียนเพราะ
รบกวนการเรียนของเพื่อนๆในห้อง ต่อมาได้ย้ายไปอยู่โรงเรียนใหม่คือโรงเรียนโทโมเอซึ่งเป็น
โรงเรียนที่แตกต่างกับโรงเรียนทั่วไป แต่โตะ โตะจ้งกลับเข้ากับเพื่อนๆได้ดีและใช้ชีวิตในโรงเรียน
อย่างมีความสุข คุณครูมีความใกล้ชิดกับเด็กเนื่องจากหนึ่งห้องมีนักเรียนจำนวนไม่มาก ครูจะสอน
เด็กผ่านการทำกิจกรรมต่างๆในแต่ละวัน เช่น วันกีฬา รางวัลสำหรับคนแพ้และชนะการแข่งขันวัน
กีฬาคือผักต่างชนิดๆ เด็กๆไม่มีใครชอบใจที่ได้ผักเป็นรางวัล คุณครูใหญ่จึงแนะนำให้เอาผักที่ได้มา

ไปทำกับข้าวให้คนที่บ้านกิน เด็กๆก็ต้องคิดเมนูอาหารจากผักที่ตัวเองได้มา ครูใหญ่ต้องการให้ผู้ปกครองกับเด็กๆรับประทานผักเหล่านั้นด้วยกัน รวมถึงพูดคุยเรื่องงานกีฬาและใช้เวลาในโต๊ะอาหารร่วมกัน คุณครูใหญ่ได้เรียนรู้ธรรมชาติในตัวเด็กและดึงเอาความเป็นตัวตนของเด็กออกมา อีกทั้งยังมีวิธีการสอนเด็กทางอ้อมโดยที่ไม่เปลี่ยนแปลงธรรมชาติของเด็กเลย

ดังกล่าวมาข้างต้นจึงเห็นได้ว่าวรรณกรรมแปลเรื่อง โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่างเป็นเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าในหลายๆด้าน เช่น ด้านครอบครัว ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ของคนญี่ปุ่น ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ที่โดดเด่นคือด้านการศึกษา หนังสือเรื่องนี้นอกจากเหมาะกับเด็กแล้วยังเหมาะกับผู้ใหญ่ด้วย ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง เพื่อศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรมและคุณค่าที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมเรื่อง โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง ทั้งโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ
2. เพื่อศึกษาคุณค่าด้านการศึกษา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ของวรรณกรรมเรื่อง โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง ผู้แต่งคือ คุโรยานางิ เท็ตสึโกะ ผู้แปลคือ มุสดี นาวาวิจิต จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ผีเสื้อ พ.ศ.2552

วิธีการดำเนินการวิจัย

- 1.ศึกษาวรรณกรรมเรื่อง โຕะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง
- 2.ศึกษาเอกสารงานวิจัยและรวบรวมข้อมูลหนังสือที่เกี่ยวข้อง
- 3.วิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านวรรณกรรม
- 4.วิเคราะห์คุณค่าวรรณกรรมเรื่อง โຕะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง
- 5.สรุปผลการศึกษาค้นคว้าและเสนอผลงานในรูปแบบของบทความวิจัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาและวิเคราะห์วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง โຕะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.หนังสือ

1.1 หนังสือที่เกี่ยวกับการศึกษา

สุมานิน รุ่งเรืองธรรม (พ.ศ.2526) ได้เขียนหนังสือประกอบการสอนในวิชาวิธีการสอนทั่วไปเรื่อง “กลวิธีการสอน” กล่าวถึงลักษณะของการสอนที่ดีตามแนวการสอนแผนใหม่ปัจจุบันสรุปได้ดังนี้

1.การสอนที่让孩子ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ด้วยการกระทำด้วยตนเอง สิ่งที่เด็กได้กระทำนั้น คือ กิจกรรม

2.การสอนให้เหมาะสมกับวัยและความเจริญเติบโตของเด็ก โดยจัดสอนเนื้อหาวิชาให้มีความยากง่ายตามความเจริญเติบโตของเด็ก 让孩子ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมแก่ระดับวุฒิภาวะของเด็ก

3. การสอนที่เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ การดัดแปลงบทเรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างเด็ก แบ่งเด็กตามความสามารถ ตามความสนใจและตามความผิดปกติของเด็ก เพื่อให้แต่ละกลุ่มสามารถทำงานและทำกิจกรรมได้ตามความสามารถของตน

4. การสอนที่ส่งเสริมให้เด็กเจริญงอกงามทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มุ่งให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

5. การสอนให้เด็กรู้จักอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย สอนให้รู้จักเคารพในตัวบุคคลอื่นและความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักทำงานร่วมกันและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน

6. การสอนโดยการแนะให้เด็กเรียนด้วยตนเอง คือการสอนโดยวิธีนำทาง ครูจะไม่เป็นผู้บอกทุกอย่าง ไม่เป็นผู้บังคับ แต่จะเป็นผู้แนะนำแนวทางให้คิดว่าควรจะเรียนอย่างไร ควรใช้วิธีการอย่างไร เป็นต้น โดยครูจะคอยให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนอยู่อย่างใกล้ชิด เพื่อให้เด็กเป็นตัวของตัวเองและรู้จักบังคับควบคุมการกระทำของตนเอง และรู้จักปฏิบัติด้วยตนเอง

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ คณะร่วม (พ.ศ.2543) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา“ ตอนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง:โมเดลชิปปา (cippa model) คือการที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญซึ่งผู้เขียนได้เสนอแนวคิดที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีที่ควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (physical participation) คือกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัวพร้อมที่จะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆที่จะเกิดขึ้น

2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีที่ควรช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา (intellectual participation) คือกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา เป็นกิจกรรมที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน สามารถกระตุ้นสมองของผู้เรียนให้เกิดการเคลื่อนไหว ช่วยให้ผู้เรียนจดจ่อกับการคิด

3.กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคม (social participation) คือ กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ โดยทั่วไปจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมต่างๆ

4.กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ (emotional participation) คือ กิจกรรมที่ส่งผลต่อความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้นั้นเกิดความหมายต่อตนเอง มักเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ประสบการณ์ และความเป็นจริงของผู้เรียน จะต้องเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน โดยตรงหรือใกล้ตัวผู้เรียน

1.2 หนังสือที่เกี่ยวกับบันเทิงคดี

ประทีป เหมือนนิล (พ.ศ.2523) ได้เขียนหนังสือเรื่อง“ วรรณกรรมไทยปัจจุบัน “ได้กล่าวถึงว่าบันเทิงคดีหมายถึง เรื่องที่สมมุติขึ้นหรือเรื่องที่ใช้นจินตนาการสร้างขึ้น โดยมีเจตนาที่จะให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ แต่ในขณะเดียวกันก็สอดแทรกความรู้ความคิดต่างๆเข้าไปด้วย บันเทิงคดี เช่น เรื่องสั้น(short story)นวนิยาย (novel) และบทละคร เป็นต้น วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีแต่ละชนิดจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันออกไป เมื่อพิจารณาองค์ประกอบสำคัญโดยส่วนรวมแล้วจะเห็นว่ามัลักษณะร่วมกันบางประการ สรุปได้ดังนี้

ก.โครงเรื่อง คือเค้าโครงที่นักประพันธ์วาดหรือกำหนดไว้ก่อนว่าจะเขียนเรื่องไปอย่างไร เป็นกลวิธีการสร้างเรื่องให้สนุก โดยสร้างข้อขัดแย้งระหว่างตัวละครหรือเหตุการณ์ให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันไปตลอดเรื่อง

ข.ตัวละคร คือบุคคลที่ผู้ประพันธ์สมมุติขึ้นมาเพื่อให้กระทำพฤติกรรมในเรื่องหรือเป็นผู้ได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามโครงเรื่อง ตัวละครจึงเป็นสิ่งสำคัญที่วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีขาดไม่ได้ เพราะถ้าปราศจากตัวละครหรือผู้กระทำพฤติกรรมแล้ว การดำเนินเรื่องก็คงจะไม่เกิดขึ้น

ค.ฉาก ในบทละคร คำว่า “ฉาก” หมายถึงเวทีและส่วนประกอบเวทีตามเนื้อเรื่อง แต่ในนวนิยาย เรื่องสั้น หรือนิทานมีความหมายกว้างมาก เพราะนอกจากจะบอกผู้อ่านว่าเรื่องนั้นเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไรแล้ว ยังหมายถึงรายละเอียดอื่นๆที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องนั้น ได้ดียิ่งขึ้น เช่น

การสร้างอารมณ์และบรรยากาศ เป็นต้น ในบางกรณีฉากอาจมีบทบาทเสมือนตัวละครตัวหนึ่งในเรื่อง คือมีความเกี่ยวข้องกับนาฏการของตัวละครในเรื่อง

ง.บทสนทนา คือคำพูดของตัวละครที่ใช้โต้ตอบกันในเรื่อง

จ.แก่นเรื่อง เป็นแนวความคิดหรือจุดสำคัญของเรื่อง ซึ่งปรากฏอยู่ตั้งแต่ต้นจนถึงปลายเรื่อง เป็นสิ่งเชื่อมโยงเรื่องทั้งหมดเข้าด้วยกัน โครงเรื่อง ฉาก ตัวละคร บทสนทนาและส่วนประกอบอื่นๆเป็นสิ่งที่เขียนขึ้นเพื่อแสดงแก่นเรื่องที่ผู้แต่งต้องการ

สายทิพย์ นุกุลกิจ (พ.ศ.2537) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “วรรณกรรมไทยปัจจุบัน”ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมไทยปัจจุบัน เรื่องบันเทิงคดี ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร เป็นต้น ส่วนองค์ประกอบของวรรณคดีนั้นมี 6 ประการ คือ

1.สารัตถะหรือแก่นเรื่อง หรือแนวคิดของเรื่อง (theme) คือ ทศนะของผู้แต่งที่มีต่อชีวิตหรือสารที่ผู้แต่งต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบ เรื่องบันเทิงคดีไม่จำเป็นต้องมีสารัตถะทุกเรื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้แต่งและประเภทของเรื่อง

2.โครงเรื่อง (plot) คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องและเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน โครงเรื่องนั้นมีความหมายต่างกับเนื้อเรื่อง โครงเรื่องอาจเรียงตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ แต่จะต้องเป็นเหตุเป็นผลเกี่ยวข้องกัน ส่วนเนื้อเรื่องหรือเหตุการณ์ในเรื่องนั้นจะเรียงตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้น โครงเรื่องไม่ได้เป็นเพียงใจความสำคัญของเรื่องแต่ยังบอกให้ผู้อ่านทราบว่าทำไมสิ่งเหล่านั้นจึงเกิดขึ้นกับคนๆนั้นอีกด้วย ส่วนประกอบของโครงเรื่องมี 6 ส่วน ดังนี้ 1.การเปิดเรื่อง : คือการเริ่มต้นเรื่องช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้และสนใจอยากติดตามเรื่องราวต่อไป 2.การผูกปม คือการสร้างข้อขัดแย้งให้เกิดกับตัวละครหรือเหตุการณ์ในเรื่องเพื่อให้เกิดการต่อสู้ ผู้แต่งมักจะกำหนดให้มีอุปสรรคมาขัดขวางเพื่อไม่ให้เรื่องดำเนินไปอย่างรวดเร็ว 3.การหน่วงเรื่อง หลังจากที่ผู้แต่งได้สร้างปมปัญหา ผู้แต่งจะกำหนดให้เรื่องดำเนินต่อไป 4.จุดสุดยอด คือการเพิ่มความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆจนถึงขีดสุด เพื่อให้ผู้อ่านอยากรู้เรื่องราวต่อไป 5.การคลายปม ผู้แต่งคลี่คลายปัญหาของเรื่องให้ผู้อ่านเข้าใจก่อนจะปิดเรื่อง 6.การปิดเรื่อง คือการจบเรื่อง ซึ่งมีหลายแบบ เช่น จบ

แบบหักมุม จบแบบทิ้งท้ายหรือทิ้งปัญหาให้ผู้อ่านขบคิด จบแบบสุกนาฏกรรม จบแบบ โศกนาฏกรรม เป็นต้น

3.ตัวละคร (character) คือ บุคคลที่ผู้แต่งสมมติขึ้นมาให้กระทำพฤติกรรมในเรื่อง เป็นผู้ที่ทำให้เรื่องดำเนินไปสู่จุดหมาย ซึ่งนอกจากตัวละครจะหมายถึงมนุษย์แล้วยังรวมถึงสัตว์ พืช และสิ่งของด้วย ส่วนรายละเอียดที่ควรศึกษาเกี่ยวกับตัวละครคือ 1.ประเภทของตัวละคร 2.ลักษณะนิสัยของตัวละคร 3.บทบาทหรือบุคลิกภาพของตัวละคร 4.การตั้งชื่อตัวละคร

4.บทสนทนา (dialogue) คือ คำพูดของตัวละครที่ใช้โต้ตอบกันในเรื่อง ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านทราบแนวคิดของผู้แต่ง ทราบบุคลิกลักษณะของตัวละคร และรายละเอียดต่างๆ โดยที่ผู้แต่งไม่ต้องบรรยายให้ยืดเยื้อ บทสนทนาควรมีลักษณะที่ดี ดังนี้ 1.มีความสมจริง 2.มีปะโยชน์ทั้งต่อผู้เขียนและผู้อ่าน

5.ฉาก (atmosphere) คือ สถานที่ที่ตัวละครแสดงบทบาทและนาฏการ รวมถึงสถานที่ เวลาและสภาพแวดล้อมที่ปรากฏในเรื่องด้วย เพื่อบอกให้ผู้อ่านทราบว่าตัวละครกำลังแสดงบทบาทชีวิตของเขาในสิ่งแวดล้อมอย่างไร สถานที่และเวลาอาจมีความหมายเฉพาะห้อง แคนยหรือมีความหมายกว้างขนาดโลกก็ได้ สิ่งที่ปรากฏคู่กันเสมอคือฉากและบรรยากาศ ทั้งสองอย่างมีความเกี่ยวข้องกัน ผู้อ่านสามารถคาดเดาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ โดยการสังเกตจากบรรยากาศที่ผู้เขียนบรรยาย นอกจากนี้ฉากยังมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตัวละคร เพราะตัวละครย่อมมีนิสัยเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสิ่งแวดล้อมของสังคม ผู้แต่งจึงต้องคำนึงถึงความสมจริง ความเหมาะสมของฉากกับเหตุการณ์ในเรื่อง และคำนึงว่าเป็นประโยชน์ต่อองค์ประกอบข้ออื่นๆหรือไม่

6.บรรยากาศ (atmosphere) ในวรรณกรรม คำว่า"บรรยากาศ"หมายถึงที่ทำหรือทัศนคติของผู้อ่านที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามแต่ผู้เขียนจะชักพาไป ผู้แต่งอาจใช้เครื่องแต่งกายของตัวละคร สิ่งของเครื่องใช้ บทสนทนา ฉาก แสง สีและเสียง ฯลฯ เป็นเครื่องมือในการสื่อที่ทำและทัศนคติมายังผู้อ่านได้ทราบความรู้สึกของตัวละคร แต่การที่ผู้อ่านจะทราบที่ทำหรือเกิดทัศนคติตามผู้แต่งได้นั้น ผู้อ่านจำเป็นต้องอ่านเรื่องราวอย่างละเอียด ไม่ว่าจะเป็นคำบรรยายเกี่ยวกับสีหน้า ท่าทาง การแต่งกาย คำบรรยายเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และสภาพแวดล้อมต่างๆในขณะที่เกิด

เหตุการณ์สำคัญของเรื่อง เพราะการอ่านอย่างละเอียดช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการได้ใกล้เคียงกับผู้แต่ง และช่วยให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมไปกับผู้แต่ง ตัวละคร ตลอดจนเหตุการณ์ในเรื่องด้วย

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (พ.ศ.2539) ได้เขียนหนังสือเรื่อง“ แนวนวรรณกรรม” กล่าวถึงการตีความวรรณกรรมว่า การตีความคือการวินิจฉัย หรือพิจารณาสารของผู้ส่ง ผู้ตีความก็คือผู้ตัดสินใจว่าสาระสำคัญที่สุดของผู้แต่งคืออะไร นวนิยายบางเรื่องอาจมีสารสำคัญเท่าๆกันหลายสารก็ได้ หรือที่สำคัญคือสารอันใด ที่รองๆลงไปคือสารใด ผู้ตีความไม่จำเป็นต้องวิตกว่า ตนจะตีความตรงตามเจตนาของผู้ประพันธ์หรือไม่ การตีความเป็นเครื่องบันทึกอย่างหนึ่งของผู้ที่รักศิลปะการประพันธ์ ควรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อความบันเทิง จึงไม่ควรวิตกในเรื่องที่จะตีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงแนวทางการอ่านนวนิยาย สิ่งที่เราควรทำในการอ่านนวนิยายคือ ด้านใดบ้างที่อาจวิเคราะห์แล้วแยกออกมาพิจารณาเป็นด้านๆหรือเรียกว่าเป็นส่วนๆไปก็ได้ ผู้อ่านต้องพิจารณาเนื้อหาและกลวิธีของวรรณกรรม ซึ่งนวนิยายมีวิธีการพิจารณาโดยแยกออกเป็นส่วนตัวดังนี้ 1.เนื้อหา 2.กลวิธี 3.โครงเรื่อง 4.เนื้อเรื่อง 5.ตัวละคร 6.พรรณนาหรือปรัชญาของผู้ประพันธ์ 7.ฉาก 8.สำนวนภาษา

2. งานวิจัย

ณภักษ์ พาศิริ (พ.ศ.2551) ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง"การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายญี่ปุ่นเรื่อง โคะโคะโระ"โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม ได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก แก่นเรื่องทัศนคติของผู้เขียน คุณค่าที่ปรากฏในเรื่อง รวมถึงกลวิธีการประพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า โครงเรื่องหลักเป็นความขัดแย้งภายในใจของตัวละครเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ตัวละครในเรื่องมีแบบหลายมิติและแบบมิติเดียว ส่วนฉากแบ่งได้ 3 ประเภท คือจากเวลา จากสถานที่ และจากสภาพแวดล้อม โดยจากเวลาจะควบคุมจากสถานที่และจากสภาพแวดล้อมให้เป็นที่ไปตามยุคสมัยเมจิ ในส่วนแก่นเรื่องหลัก ได้แก่ สภาพสังคมสมัยเมจิที่มีผลทำให้ระบบคุณค่าดั้งเดิมของญี่ปุ่นเกิดความแปลกแยกและโดดเดี่ยว แก่นเรื่องรองได้แก่นมนุษย์ทุกคนมีความเห็นแก่ตัว การบังคับจิตใจอย่างไม่เป็นผลดี ค่าของมนุษย์อยู่ที่การทำงาน และในชีวิตคู่ นั้นการไม่เปิดใจกันนำไปสู่ความห่างเหิน ในด้านกลวิธีการเล่าเรื่องพบว่าใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ในการเล่าเรื่อง ส่วนทัศนคติของผู้เขียนเป็นทัศนคติของผู้เขียนต่อสภาพสังคมสมัยเมจิ การยอมรับ

วัฒนธรรมตะวันตก การเข้าสังคมและทัศนคติต่อครอบครัว คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรมในเรื่อง โคะ โคะ โรระ ได้สะท้อนการเมืองการปกครองเศรษฐกิจและสังคมในสมัยเมจิ ส่วนคุณค่าทางวัฒนธรรมประกอบด้วยการแต่งกาย วัฒนธรรมการฟังดนตรี การนับถือศาสนาพุทธนิกายสุขาวัตติ และความเชื่อดั้งเดิมในวิถีแห่งนักรบบูชิโด

นวนิพนธ์ แยมกวีตระกูล (พ.ศ.2551) ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาขยายแปลจีนเรื่อง แม่ผมเก็บขยะขาย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาองค์ประกอบของนวนิยาย วิเคราะห์กลวิธีการ แต่งและคุณค่าที่ปรากฏในเรื่อง ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมดังกล่าวมีแก่นเรื่องดี มีเนื้อหาที่ สะท้อนความรักอันบริสุทธิ์ของแม่และลูก รักที่ไม่ต้องการสิ่งตอบแทน การเปิดเรื่องมีความ น่าสนใจและเป็นลำดับขั้น ส่วนภาษาที่ใช้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย สื่ออารมณ์ได้ชัดเจน อีกทั้งยังเป็น งานเขียนที่มีคุณค่าในด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านคุณธรรม นอกจากนี้ยังสะท้อนบทบาทของแม่ รวมทั้งหน้าที่ของลูกที่ควรปฏิบัติต่อครอบครัวและสังคม สะท้อนถึงความรักของแม่ มิตรภาพ ระหว่างพี่น้อง มิตรภาพระหว่างเพื่อนและสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมของคนจีนที่รักการศึกษาด้วย

พรทิพย์ อินทร์บำรุง (พ.ศ.2553) ได้ทำบทความวิจัยเรื่อง “สตติกเกอร์เด็กไม่ดี : ความสำคัญ ของการใช้สตติกเกอร์เป็นสัญลักษณ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางวรรณกรรม ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา กลวิธีการประพันธ์และศึกษาคูณค่าในวรรณกรรม เรื่องนี้ ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมดังกล่าวมีโครงเรื่องไม่ซับซ้อน แสดงถึงปัญหาหรือความ ขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ส่วนแก่นเรื่อง ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นว่าการใช้สตติกเกอร์ หรือสัญลักษณ์เป็นตัวแทนของการทำความดีหรือไม่ดีนั้น ผู้ที่ใช้จะต้องคิดและไตร่ตรองให้ รอบคอบเพราะมีทั้งผลดีและผลเสีย ตัวละครมีทั้งนิสัยดีและไม่ดี หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง ฉากส่วนใหญ่ที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่องนี้เป็นฉากที่โรงเรียน บทสนทนามี ๒ แบบ คือ บทสนทนาที่มี เครื่องหมายอัญประกาศกำกับและไม่มีเครื่องหมายอัญประกาศกำกับ ส่วนกลวิธีการแต่งนั้นมีกลวิธี ในการแต่งที่ไม่ซับซ้อน มีคุณค่าทั้งในด้านการปลูกฝังคุณธรรม ความกตัญญู ความพยายาม ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและสร้างความบันเทิง ทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้เหมาะสำหรับเด็กเป็นอย่างมาก

วรวัลย์ ลิขิต (พ.ศ.2553) ได้ทำบทความวิจัยเรื่อง“การศึกษานวนิยายแปลญี่ปุ่นเรื่อง ต่างหูกับงู”โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบและกลวิธีการประพันธ์ รวมถึงศึกษาภาพสะท้อนของวัยรุ่นและสังคมญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่าโครงเรื่องของนวนิยายดังกล่าว เป็นเรื่องราวของวัยรุ่นชายและหญิงที่พยายามทำตัวแปลกแยกจากสังคม ทั้งเขาและเธอก็คิดว่าโลกนี้ไม่น่าอยู่ ไม่อยากอยู่ร่วมกับบุคคลทั่วไป มีเพศสัมพันธ์กับบุคคลที่ตนเองพอใจโดยไม่คำนึงถึงศีลธรรม ผู้แต่งต้องการสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตวัยรุ่นซึ่งเป็นผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ความขัดแย้งหลักของเรื่องเป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม ซึ่งเป็นการบรรยายถึงการดำเนินชีวิตที่ต่อต้านสังคมและออกนอกกลุ่มนอกรทางของตัวละครหลักทั้ง 3 คน โดยใช้ตัวละครเอกและตัวละครสำคัญในเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่อง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่ากับบุคคลและเหตุการณ์ต่างๆ การเล่าเรื่องแบบตรงไปตรงมา ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายและเข้าใจอารมณ์ด้านมืดในสังคมญี่ปุ่น ผู้ศึกษาได้พิจารณาวิธีการดำเนินเรื่อง แบ่งเป็น 5 ประเภทคือ การเปิดเรื่อง การผูกปม การหักเหของเรื่อง การคลี่คลายเรื่องและการปิดเรื่อง จากที่พบในเรื่องมีอยู่ 3 ประเภท 1. จากที่เป็นสถานที่ 2. จากที่เป็นสภาพการดำเนินชีวิต 3. จากที่สอดคล้องกับบรรยากาศและอารมณ์ของตัวละคร ส่วนคุณค่าที่ได้รับ คือ ค่านิยมเกี่ยวกับการสักของวัยรุ่นญี่ปุ่น ค่านิยมเรื่องเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นญี่ปุ่น และสภาพสังคมญี่ปุ่นที่ทำให้เกิดปัญหาวัยรุ่น

6.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบและการวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง โตะโตะจิ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง
2. ได้ทราบคุณค่าด้านการศึกษา ด้านคุณธรรมและจริยธรรมในวรรณกรรมเรื่อง โตะโตะจิ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง
3. ได้เรียนรู้เรื่องแนวทางการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เนื้อเรื่องย่อ

โตะ โตะจ้งเป็นเด็กผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในกรุงโตเกียวซึ่งตอนนั้นเป็นช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สองจะสงบไม่นานนัก โตะ โตะจ้งเคยถูกไล่ออกจากโรงเรียนตอนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพราะรบกวนการเรียนของเพื่อนๆในห้อง แม่จึงพาโตะ โตะจ้งไปดูโรงเรียนใหม่แต่ไม่ได้บอกเรื่องที่ถูกไล่ออกจากโรงเรียนเพราะว่ากลัวโตะ โตะจ้งจะเกิดปมด้อย โรงเรียนโทโมเอคือโรงเรียนใหม่ของโตะ โตะจ้ง คุณครูโคบายาชิซึ่งเป็นคุณครูใหญ่มีวิธีการสอนเด็กที่แตกต่างกับโรงเรียนทั่วไปคือจะเรียนรู้ธรรมชาติของเด็กและพยายามจะให้บุคลิกของเด็กเป็นธรรมชาติมากที่สุด ดังเช่นในชั่วโมงแรกคุณครูจะเขียนชื่อวิชาที่จะต้องเรียนและนักเรียนเลือกเรียนวิชาที่ชอบได้ก่อน ครูจะรู้ว่าเด็กคนไหนสนใจในวิชาใด และยังให้นักเรียนสวมเสื้อตัวเก่าหรือสวมชุดตามสบายมาโรงเรียนแทนเครื่องแบบนักเรียนเพื่อที่จะได้เล่น ได้อย่างเต็มที่ไม่ต้องกลัวว่าเสื้อจะเลอะ อีกทั้งมีกิจกรรมให้นักเรียนทำอยู่เสมอ เช่น จัดแคมป์ในวันปิดภาคฤดูร้อน วันกีฬา ทดสอบความกล้า และพาเด็กไปทัศนศึกษา การทำกิจกรรมต่างๆกับเพื่อนทำให้โตะ โตะจ้งเข้ากับเพื่อนได้ดีและใช้ชีวิตในโรงเรียนอย่างมีความสุข เธอได้ช่วยให้อาสาสมัครเพื่อนที่เป็นโพลีโอมัยสันไม่ได้สำเร็จ โตะ โตะจ้งเรียนรู้สิ่งต่างๆผ่านการเรียนในแต่ละวันโดยที่ไม่รู้เลยว่าคุณครูโคบายาชิตั้งใจที่จะสอนสิ่งต่างๆให้โดยทางอ้อม ซึ่งการสอนเด็กนักเรียนในแต่ละวันนั้นหล่อหลอมให้เด็กอย่างโตะ โตะจ้งมีความเป็นธรรมชาติของเด็กอยู่มากและรู้ว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ นักเรียนโรงเรียนโทโมเอไม่เคยเขียนอะไรเล่นบนผนังบ้านหรือถนนเลยเพราะในชั่วโมงเรียนดนตรีคุณครูใหญ่จะแจกชอล์คให้เด็กคนละแท่งเพื่อเขียนโน้ตเพลงลงบนพื้นห้องและช่วยกันทำความสะอาดหลังเลิกเรียน ทำให้นักเรียนทุกคนเข้าใจดีว่าการเขียนเล่นในที่ที่ไม่เหมาะสม ทำให้เดือดร้อนมากเวลาต้องทำความสะอาด วันหนึ่งโตะ โตะจ้งและเด็กประถมโรงเรียนอื่นอีก 30 คน ได้ไปเยี่ยมทหารที่บาดเจ็บจากการสู้รบตามคำสั่งของรัฐบาล ซึ่งโตะ โตะจ้งไม่รู้เลยว่าสงครามมหาเอเชียบูรพาได้เริ่มขึ้นแล้ว ภารโรงของโรงเรียนก็ถูกเรียกเกณฑ์ทหารด้วย เด็กๆในโรงเรียนจึงรู้จักงานเลี้ยงน้ำชาเป็นครั้งแรก หลังจากนั้นไม่นานเครื่องบินทิ้งระเบิดของอเมริกาเริ่มโจมตีโตเกียวและทิ้งระเบิดลงเหนือโรงเรียนโทโมเอ ถึงแม้โรงเรียนจะถูกไฟไหม้หมดแล้ว แต่ความรักที่คุณครูโคบายาชิมีต่อเด็กๆและการศึกษานั้นก็ยังคงอยู่ คุณครูโคบายาชิได้เป็นคุณครูสอนเด็กๆที่โรงเรียนอื่น ส่วนโตะ โตะจ้งและเพื่อนๆต่างแยกย้ายกันอพยพออกต่างจังหวัด และเข้าศึกษาในโรงเรียนอื่นต่อไป

1.องค์ประกอบวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง โตะโตะจัง เด็กหญิงขำต่าง

วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง โตะโตะจัง เด็กหญิงขำต่าง เป็นวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตัวละครและประสบการณ์ที่ผู้เขียนเลือกมาถ่ายทอดแก่ผู้อ่านนั้นล้วนมาจากชีวิตจริงของผู้เขียน ดังจะได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญทางวรรณกรรม คือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ ต่อไปนี้

1.1 โครงเรื่องของเรื่อง โตะโตะจัง เด็กหญิงขำต่าง

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2537: 101-102) ได้ให้ความหมายของโครงเรื่องไว้ว่า

โครงเรื่อง (plot) คือ เหตุการณ์ชุดหนึ่งที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นเหตุผลต่อกัน เหตุการณ์ในโครงเรื่องอาจจัดเรียงตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องเป็นเหตุเป็นผลเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน บอกให้ผู้อ่านทราบว่า ทำไมสิ่งเหล่านี้จึงเกิดขึ้นกับคนๆ นั้น หรือกลุ่มนั้น ที่นั้น และอย่างนั้นอีกด้วย กล่าวโดยสรุป โครงเรื่องคือกลวิธีการเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง ให้ดำเนินต่อเนื่องเป็นเรื่องราวอย่างมีเหตุผล ตั้งแต่ต้นไปจนถึงจุดจบของเรื่องและทำให้เกิดผลตามความมุ่งหวังของผู้แต่ง

โครงเรื่องประกอบด้วย 6 ส่วน คือ การเปิดเรื่อง การผูกปม การหน่วงเรื่อง จุดสุดยอด การคลายปม และการปิดเรื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การเปิดเรื่อง (the opening)

การเปิดเรื่อง คือการเริ่มต้นเรื่อง ถือว่าเป็นตอนสำคัญที่จะดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่องราวต่อไป ผู้เขียนนิยมเปิดเรื่องกันหลายวิธี

ประทีป เหมือนนิล (2523: 15-19) ได้อธิบายวิธีการเปิดเรื่องไว้ ดังนี้

ก. เปิดเรื่องโดยการบรรยาย มักเป็นการเริ่มต้นเล่าเรื่องอย่างเรียบๆแล้วค่อยๆทวีความเข้มข้นขึ้น อาจเป็นการบรรยายฉาก บรรยายตัวละคร หรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

ข. เปิดเรื่องโดยการพรรณนา เป็นการพรรณนาจาก ตัวละคร หรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีนี้คล้ายกับการบรรยายฉากแต่เน้นที่จะสร้างภาพเพื่อปูพื้นอารมณ์ให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกเห็นคล้ายตามเป็นพิเศษ

ค. เปิดเรื่องโดยใช้เหตุการณ์หรือการกระทำของตัวละครที่ก่อให้เกิดความสนใจโดยเร็ว วิธีนี้สามารถทำให้อ่านกระหายที่จะติดตามเรื่องราวต่อไปได้มากเป็นพิเศษ

ง. เปิดเรื่องโดยใช้บทสนทนา สามารถเรียกร่องความสนใจของผู้อ่านได้วิธีหนึ่ง ถ้าถ้อยคำที่นำมาเริ่มต้นนั้นกระทบใจผู้อ่านทันที แต่ต้องพยายามเชื่อมโยงบทสนทนาให้เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปอย่างแนบเนียนด้วย

จ. เปิดเรื่องโดยใช้สุภาษิต บทกวี บทเพลง หรือข้อความที่คมคายชวนคิด ชวนให้น่าติดตาม

วรรณกรรมเรื่อง โตะ โตะจิ้งเด็กหญิงข้างหน้าต่าง ผู้เขียนเปิดเรื่องโดยการบรรยายฉากที่ โตะ โตะจิ้งกับแม่อยู่ที่สถานีรถไฟโออิมาจิ และได้บรรยายลักษณะนิสัยของตัวละครเอกผ่านบทสนทนาว่า เป็นคนช่างสงสัย กล้าพูด กล้าทำในสิ่งที่ตัวเองต้องการ

เมื่อลงจากรถไฟสายโออิมาจิ ที่สถานีจิงยะโอะกะ แม่ก็จูงมือโตะ โตะจิ้งเดินไปที่ช่องตรวจตั๋ว โตะ โตะจิ้งไม่ค่อยได้นั่งรถไฟบ่อยนัก จึงไม่อยากจะยืนที่ท่าไว้อย่างหวงแหนให้กับคนตรวจตั๋ว เธอถามคนที่ตรวจตั๋วว่า “ขอตั๋วนี้ไว้ไม่ได้หรือคะ”

“ไม่ได้หรอก” คนตรวจตั๋วตอบ แล้วรีบหยิบตั๋วไปจากมือของโตะ โตะจิ้ง

เธอเข้าไปที่กล่องซึ่งมีตั๋วใช้แล้วอยู่เต็ม และถามว่า

“ตั๋วนี้ของลุงทั้งหมดเลยหรือคะ”

“ไม่ใช่ของลุงหรอก ของสถานีนะ” ลุงคนตรวจตั๋วตอบพลางคอยรับตั๋วจากคนที่เดินออกนอกสถานี

“หรือคะ- -”

โตะ โตะจ้งจ้องตัวในกล่องอย่างอาลัยอวรณ์ พลังพูดว่า

“ถ้าหนูโตขึ้น หนูจะเป็นคนขายตัว”

(โตะดั่งจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 21)

จากตัวอย่างทำให้ผู้อ่านทราบว่าตัวละครอยู่ที่ประเทศญี่ปุ่น กำลังจะเดินทางออกนอกสถานไปยังสถานที่แห่งหนึ่ง แต่ผู้อ่านก็ยังไม่ทราบว่าตัวละครจะเดินทางไปไหน ทำให้เกิดความสงสัยว่าเหตุการณ์จะเป็นอย่างไรต่อไป หลังจากนั้นผู้เขียนให้แม่เป็นผู้เฉลยคำตอบว่าตัวละครทั้งสองกำลังจะเดินทางไปโรงเรียน แต่ยั้งถึงความสงสัยไว้ให้ผู้อ่านอยากรู้ว่าเหตุการณ์ก่อนหน้านี้เป็นอย่างไร

2) การผูกปม (complication)

การผูกปม คือการสร้างความขัดแย้ง(conflict)ให้เกิดขึ้นกับตัวละครหรือเหตุการณ์ในเรื่องเพื่อทำให้เกิดการต่อสู้ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน การต่อสู้ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ การต่อสู้ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม หรือระหว่างมนุษย์กับความรู้สึกในใจของมนุษย์เอง เป็นต้น และก่อนที่จะให้เรื่องเปลี่ยนทิศทางใหม่ ผู้แต่งมักจะกำหนดให้มีอุปสรรค(obstacles) มาขัดขวางเพื่อมิให้เรื่องดำเนินไปอย่างราบรื่น อุปสรรคนี้จะเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกสนุก เพราะสนใจอยากรู้ว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไรต่อไป (สายทิพย์ นุกุลกิจ, 2537: 103)

ความขัดแย้ง(conflict)หมายถึงสิ่งที่จะก่อให้เกิดการต่อสู้ซึ่งอาจเป็นการต่อสู้ภายนอกหรือภายในใจก็ได้ นับเป็นจุดสำคัญในการแต่งบันเทิงคดี เพราะจะทำให้เรื่องราวดำเนินไปอย่างน่าสนใจและชวนติดตาม (ประทีป เหมือนนิล, 2523: 20)

ความขัดแย้งที่มักใช้ใน โครงเรื่องมี 4 ประเภท ดังนี้

1.ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ (man against man) เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครด้วยกันเอง อาจเป็นการต่อสู้ระหว่างมนุษย์ตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีความขัดแย้งกันทางความคิดหรือการกระทำที่ทำให้เกิดการต่อสู้กัน

2.ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม (man against society) เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม ตัวละครต้องต่อสู้กับความไม่เป็นธรรม ความเชื่อ หรือค่านิยมในสังคม และถูกบีบบังคับจากคนรอบข้าง ทำให้ต้องหาวิธีต่างๆ ในการแก้ปัญหา

3.ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ (man against and supernature) เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสิ่งที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมหรือกำหนดได้ เช่น ภัยธรรมชาติ พระเจ้า ศาสนา โรกภัยไข้เจ็บ หรือชะตากรรมของตนเอง เป็นต้น

4.ความขัดแย้งภายในใจมนุษย์ (man against himself) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในใจของตัวละครเอง ตัวละครเกิดความสับสนที่จะต้องตัดสินใจเลือกลงใจเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

วรรณกรรมเรื่องนี้พบว่าผู้เขียนสร้างความขัดแย้งให้ตัวละครหลัก 3 ลักษณะคือ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม และความขัดแย้งภายในใจมนุษย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก.ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครหลักกับคุณครูโรงเรียนเก่า ผู้เขียนได้เล่าเรื่องราวของโตะโตะจิ้งที่ถูกคุณครูไล่ออกจากโรงเรียนเก่า โดยครูให้เหตุผลว่า เวลาเรียนโตะโตะจิ้งจะชอบเปิดปิดฝาโตะบ่อๆ พอไม่ได้เปิดปิดฝาโตะแล้ว ก็จะยืนอยู่ข้างหน้าต่างทั้งชั่วโมงเพื่อเรียกนักดนตรีรับจ้างโฆษณาสินค้าที่อยู่ตามถนนและขอให้เล่นเพลงให้ฟัง เมื่อนักดนตรีได้ยินก็จะเดินมาใกล้ๆ เด็กที่เรียนหนังสืออยู่จึงพากันเดินไปดูและช่วยกันเรียกนักดนตรี พอเพลงจบทุกคนกลับมานั่งที่ แต่โตะโตะจิ้งยังยืนรอเพื่อนว่านักดนตรีจะกลับมา บางครั้งก็พูดคุยกับนกนางแอ่นที่ทำรังอยู่ใต้ชายคาโรงเรียน ถ้าหากโตะโตะจิ้งอยู่ที่โรงเรียนนี้ต่อไป จะทำให้เพื่อนนักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นความขัดแย้งระหว่างคุณครูกับตัวละครหลักในเรื่อง กล่าวคือโตะโตะจิ้งไม่สามารถเรียนหนังสือร่วมกับเพื่อนๆ คนอื่นในชั้นเรียนได้อีกทั้งยังไม่เชื่อฟังครูและสร้างความเดือดร้อนให้แก่คุณครูที่สอนอยู่ เห็นได้จากเนื้อหาบางตอนดังตัวอย่าง

“เวลาเรียน แกจะเปิดปิดฝาโตะสักร้อยครั้ง พอฉันบอกว่า ถ้าไม่มีธุระอะไรอย่าเปิดหรือปิดฝาโตะถูกสาวของคุณก็จะเอาทุกอย่าง ตั้งแต่สมุด

จดงาน กล่องดินสอ และหนังสือเรียนเก็บในโต๊ะแล้วปิดฝาโต๊ะ หยิบ
ออกมาทีละอย่าง...”

(โต๊ะตั้งจิ่ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 23)

หลังจากที่โต๊ะโต๊ะตั้งย้ายเข้าไปในโรงเรียนโทโมเอ เธอได้เรียนหนังสือร่วมกันกับเพื่อน
ใหม่และทำกิจกรรมของโรงเรียน ผู้เขียนได้สร้างความขัดแย้งให้โต๊ะโต๊ะตั้งขัดแย้งกับครูและเพื่อน
ในโรงเรียนใหม่ โต๊ะโต๊ะตั้งไม่สามารถเล่นละครของโรงเรียนร่วมกับเพื่อนได้ ดังตัวอย่าง

คุณครูมารูยามา พยายามอธิบายให้โต๊ะโต๊ะตั้งเข้าใจเรื่องราวของละคร
แต่เธอก็ยืนยันว่า

“ถ้าไซโซตีหนู หนูก็ต้องตีเขาบ้าง”

การซ้อมละครจึงไม่ก้าวหน้าเลย และไม่ว่าจะซ้อมบทนี้สักกี่ครั้ง
โต๊ะโต๊ะตั้งจะต้องตอบโต้การทوبيของเบงเกทุกครั้ง ทั้งๆที่หมอบอยู่กับ
พื้น

(โต๊ะตั้งจิ่ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 200)

โต๊ะโต๊ะตั้งไม่เข้าใจบทละครในเรื่องนี้ ดังนั้นเมื่อเพื่อนทوبيโต๊ะโต๊ะตั้งตามบทที่ต้องแสดง
โต๊ะโต๊ะตั้งจึงเตะ ข่วนและตีเพื่อนกลับทุกครั้ง คุณครูมารูยามาก็เลยเปลี่ยนบทแสดงให้โต๊ะโต๊ะตั้ง
เล่นเป็นพระธุดงค์ แต่พอโต๊ะโต๊ะตั้งต้องยืนอยู่เฉยๆก็เริ่มเบื่อ ใช้ไม่ทำเหยขาเพื่อนบ้าง แหย่รักแเร่
เพื่อนบ้าง สร้างความวุ่นวายให้กับละครตอนอื่นๆที่เพื่อนต้องแสดง สุดท้ายแล้วโต๊ะโต๊ะตั้งจึงถูก
ถอดออกจากละครเรื่องนี้

ข. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม โต๊ะโต๊ะตั้งเป็นเด็กที่มีจินตนาการ
มีพฤติกรรมแตกต่างกับคนอื่นๆจึงสร้างความเดือดร้อนให้แก่เพื่อนๆในห้องและคุณครูประจำชั้น
ครูห้องข้างๆก็เดือดร้อนจากการกระทำของโต๊ะโต๊ะตั้งเช่นกัน เวลาที่ถูกทำโทษต้องออกไปยืนหน้า
ห้อง โต๊ะโต๊ะตั้งจะชอบถามครูที่เดินผ่านว่า”หนูทำผิดอะไร”หรือ”ครูไม่ชอบจินตต้องยะหรือคะ” ทำ
ให้ครูลำบากใจที่จะเดินผ่านมาทางนี้ ตัวละครต้องต่อสู้กับชะตากรรมของตนเองที่ไม่สามารถอยู่ใน
ห้องเรียนที่มีกฎระเบียบได้และถูกต่อต้านจากสังคมใน โรงเรียนที่นักเรียนทุกคนต้องปฏิบัติตามสิ่งที่

ครูบอก เมื่อโตะโตะจ้งไม่ปฏิบัติตาม ทั้งยังสร้างความเดือดร้อนด้วย จึงทำให้ครูต้องไล่โตะโตะจ้งออกจากโรงเรียน ดังตัวอย่าง

“เข้าใจหรือยังคะ ว่า ดิฉันสอนหนังสือไม่ได้เลย” คุณครูพูดอย่างไร
อารมณ์มากขึ้น

แม่เองก็นึกในใจว่า คุณครูคงจะหนักใจมาก

ทันใดนั้น คุณครูก็พูดเสียงดังขึ้นกว่าเก่า

“นอกจากนั้น- -“

แม่ตกใจ และถามอย่างอ่อนอกอ่อนใจว่า

“มีอะไรอีกหรือคะ”

คุณครูรีบพูดว่า

“ถ้านับได้ว่ามีอะไรบ้าง ดิฉันคงไม่ขอให้คุณพาแกไปฝากโรงเรียนอื่น
หรอกค่ะ!!”

(โตะโตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 26-27)

“ยังมีอีกนะคะ ชั่วโมงวาดเขียนชั่วโมงแรก ดิฉันให้นักเรียนวาดรูปธงชาติ เด็กคนอื่น ๆ วาดรูปธงญี่ปุ่น มีวงกลมสีแดงบนพื้นขาวเหมือนกันหมด แต่แกวาดรูปธงอาทิตย์อุทัยแบบธงเรือรบ ซึ่งดิฉันไม่ได้ว่าอะไรแล้วแกก็วาดชายครูรอบๆธง แบบธงเขาวงกต ไม่ทราบจะไปจำมาจากไหน พอดิฉันเฉลอ แกก็วาดชายครูลงบนโตะเรียน เพราะตัวธงก็เกือบเต็มกระดาษอยู่แล้ว แกใช้สีเทียนสีเหลืองทาถูทาถูจนติดโตะแน่น ใช้ผ้าเช็ดเท่าไรก็ไม่สะอาด...”

(โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 28-29)

ค.ความขัดแย้งภายในใจมนุษย์ หลังจากที่คุณครูประจำชั้นขอให้แม่พาโตะโตะจ้งไปอยู่โรงเรียนอื่น ตัวละครแม่เกิดความสับสนว่าจะทำอย่างไรดี ในขณะที่ต้องตัดใจพาลูกออกไป

จากโรงเรียนเก่า และหาโรงเรียนแห่งใหม่ แต่ถึงอย่างนั้นแม่อังก็ยังมี ความกังวลว่าหากออกจากโรงเรียนเก่าแล้ว โรงเรียนใหม่ที่พาโตะโตะจ้งไปสมัครจะเต็มใจรับโตะโตะจ้งหรือไม่ แล้วชีวิตในโรงเรียนของคุณจะเป็นเช่นไร ดังตัวอย่าง

แม่อังไม่ตอบ เพราะกำลังวิตกกังวลอยู่ในใจว่า ถ้าเมื่อโรงเรียนที่กำลังจะไปนี้ไม่ยอมรับโตะโตะจ้งล่ะ--ใบหน้าสวย สวมหมวกสักหลาด ประดับดอกไม้ดอกเล็กๆของแม่ ก่อนข้างเครื่องขริม แม่มองดูโตะโตะจ้งซึ่งกระโดดหยิ่งแหะไปตามถนนและพูดเร็วจีเหมือนรถไฟด่วนอยู่คนเดียว แต่โตะโตะจ้งไม่รู้ความในใจของแม่ พอสบตาแม่เธอก็ยิ้มหวานพูดอย่างร่าเริง

“แม่ หนูว่าหนูไม่เป็นแล้วละ ทั้งสองอย่างนั้น เป็นเงินต้องยะดีกว่า”

“เออละ เดี่ยวจะสาย คุณครูใหญ่กำลังรออยู่ เลิกพูด แล้วมองข้างหน้าเวลาเดิน” แม่อังพูดอย่างค่อนข้างสิ้นหวัง เบื่องหน้า แลเห็นประตูโรงเรียนอยู่ลิบๆ

(โตะตั้งจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 22)

แม่อังจำเป็นต้องตัดสินใจ เพราะคิดดูแล้วรู้สึกว่ โตะโตะจ้งรบกวนสมาธิเพื่อนในชั้นเรียนมากเกินไปจริงอย่างที่ครูว่า ควรหาโรงเรียนใหม่ดีกว่าโรงเรียนที่เข้าใจเด็ก และสามารถสอนให้โตะโตะจ้งใช้ชีวิตร่วมกับเด็กคนอื่นๆได้--

แล้วแม่อังก็ตระเวนหาโรงเรียนหลายต่อหลายแห่ง จนได้พบโรงเรียนที่กำลังจะมาดูในวันนี้

(โตะตั้งจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 28)

ผู้เขียนได้สร้างปมปัญหาหรือความขัดแย้งให้แก่ตัวละคร ความขัดแย้งในอดีตของโตะโตะจ้งดังกล่าว เป็นสาเหตุที่ทำให้โตะโตะจ้งถูกไล่ออกจากโรงเรียน แม่อังต้องหาโรงเรียนใหม่ที่คิดว่าเหมาะสมให้กับเด็กอย่าง โตะโตะจ้ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้ผู้อ่านเกิด

ความสงสัย อยากจะติดตามว่าเรื่องราวในโรงเรียนใหม่ของโตะ โตะจ้งจะเป็นอย่างไร โตะ โตะจ้ง จะประสบปัญหาเหมือนในโรงเรียนเก่าหรือไม่ จากนั้นผู้เขียนก็ให้เรื่องดำเนินต่อไปโดยกล่าวถึง ชีวิตการเรียนของโตะ โตะจ้งในโรงเรียนแห่งใหม่ ซึ่งก็คือ โรงเรียนโทโมเอนั่นเอง

3) การหน่วงเรื่อง (suspense)

การหน่วงเรื่อง คือ วิธีการต่างๆที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกกระหายอยากทราบ เรื่องราวในตอนต่อไป หลังจากที่ผู้แต่งได้สร้างปมปัญหา ซึ่งประกอบด้วยข้อขัดแย้ง การต่อสู้และ อุปสรรคให้เป็นหัวใจของโครงเรื่องได้แล้ว ผู้แต่งก็จะกำหนดให้เรื่องดำเนินต่อไป (สายทิพย์ นุกูล กิจ, 2537: 103)

เมื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งของตัวละครดังกล่าวแล้ว ทำให้ทราบว่าตัวละครเอกมีปมปัญหา เกี่ยวกับการเรียนและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ถูกครูไล่ออกจากโรงเรียน แม่ของโตะ โตะจ้งต้องตัดสินใจ พาลูกไปเรียนโรงเรียนใหม่ หลังจากนั้นผู้เขียนได้ดำเนินเรื่องต่อไป ตั้งแต่โตะ โตะจ้งได้เข้าเรียนที่ โรงเรียนประถมศึกษาโทโมเอ ดังตัวอย่าง

เมื่อโตะ โตะจ้งและแม่เดินเข้าไปในห้อง ผู้ชายที่นั่งอยู่บนเก้าอี้กลางห้อง ก็ลุกขึ้นยืน ผมบนศีรษะของเขางาง ฟันหน้าหัก ใบหน้าแดงอย่างคนมี สุขภาพสมบูรณ์ รูปร่างของเขาไม่ค่อมสูง แต่ไหล่และแขนดูแข็งแรง เขา สวมเสื้อนอกสีดำ มีเสื้อแจ็กเก็ตอยู่ข้างใน เป็นเสื้อที่เก่าแต่ดูเรียบร้อย

โตะ โตะจ้งรีบ โกงัทักทาย และถามอย่างซัดถ้อยซัดคำ

“คุณครูเป็นคุณครูใหญ่ หรือเจ้าหน้าที่รถไฟกันแน่คะ”

แม่กำลังจะรีบอธิบาย แต่ผู้ชายคนนั้นก็หัวเราะ และตอบว่า

“เป็นครูใหญ่ครับ”

โตะ โตะจ้งพูดอย่างตื้ออกดีใจ

“ดีจัง หนูขอร้องอะไรหน่อยเถอะคะ คือหนูอยากเข้าโรงเรียนนี้”

คุณครูใหญ่บอกให้โต๊ะ โตะจั่งนั่งที่เก้าอี้ และหันมาบอกแม่ว่า

“ผมมีเรื่องจะพูดกับหนูคนนี้ ขอเชิญคุณกลับไปก่อนเถอะนะครับ”

ตอนแรก โต๊ะ โตะจั่งรู้สึกกลัวนิดๆ ที่เธอจะต้องอยู่กับคนแปลกหน้า แต่
แล้วก็คิดว่า คนคนนี้อาจจะพูดกันได้ จึงค่อยสบายใจขึ้น

“ถ้ายังงั้นก็ฝากแก้วไว้ด้วยนะคะ” แม่ทำใจแข็งบอกครูใหญ่แล้วเดินออก
จากห้อง ปิดประตู

(โต๊ะตั้งจั่ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 34)

แม่พา โต๊ะ โตะจั่งมาสมัครเรียนที่โรงเรียนใหม่ คุณครูใหญ่พูดคุยกับ โต๊ะ โตะจั่งเป็นเวลา
หลายชั่วโมง และรับ โต๊ะ โตะจั่งเข้าเป็นนักเรียน โรงเรียนโทโมเอ ดังตัวอย่าง

พูดเรื่องนี้ไปแล้ว ไม่ว่าจะคิดต่ออีกสักเท่าไร ก็ไม่มีเรื่องพูดอีกแล้ว

โต๊ะ โตะจั่งรู้สึกเสียใจเล็กน้อย ตอนนี้องที่คุณครู

ใหญ่ลุกขึ้น วางมือใหญ่ๆ และอบอุ่นไว้บนศีรษะ โต๊ะ โตะจั่ง

“เอาละ หนูเป็นนักเรียนโรงเรียนนี้แล้วนะ”

(โต๊ะตั้งจั่ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 36)

ผู้เขียนได้ดำเนินเรื่องให้ โต๊ะ โตะจั่งเริ่มเรียนที่โรงเรียนใหม่ โรงเรียนที่ไม่เหมือนโรงเรียน
อื่นๆ ห้องเรียนเป็นตู้รถไฟ คุณครูโคบายาชิที่มักจะบอกผู้ปกครองว่าให้เด็กใส่เสื้อตัวเก่าที่สุดมา
โรงเรียน เพื่อให้เด็กได้เล่นอย่างเต็มที่ วิธีการเรียนการสอนที่เด็กเลือกเรียนวิชาที่ชอบได้ก่อนและ
เป็นการเรียนแบบฝึกด้วยตนเอง ถ้าไม่เข้าใจตรงไหนก็ถามครู จึงไม่มีเด็กคนไหนไม่ตั้งใจฟังครูเลย
และยังมีชั่วโมงเรียนดนตรีที่มากกว่าโรงเรียนอื่น บางชั่วโมงเรียนมีคุณครูชานาที่เป็นชานาจริงๆ
เข้ามาสอนวิธีทำนาด้วย โรงเรียนโทโมเอมีกิจกรรมต่างๆมากมายที่让孩子们และคุณครูได้ใช้เวลาอยู่
ร่วมกัน เช่น ช่วงปิดภาคฤดูร้อนจะจัดแคมป์ปิ้งในห้องประชุม ทดสอบความกล้า เข้าค่ายริมทะเล ไป
เที่ยวบ่อน้ำร้อน บางคนว่ายน้ำออกไปไกลจนกลับเข้าฝั่งเองไม่ได้ บางคนโดนเศษแก้วบาด คนอื่นๆ
ต้องช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไรในสถานการณ์นั้นๆ ระหว่างการเดินทางไปยังที่ต่างๆ ทุกคนมี

ระเบียบเรียบร้อย ไม่มีเด็กคนไหนวิ่งเล่น โรงเรียนโทโมเอไม่เคยสอนว่าต้องเดินแถวเรียงหนึ่งให้เรียบร้อยหรืออย่าทิ้งเศษอาหารบนพื้นถนน แต่โตะโตะจั่งรู้ได้จากประสบการณ์ในโรงเรียน

4) จุดสุดยอด (climax)

จุดสุดยอด คือ เรื่องค่อยๆทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้ผู้อ่านกระหายใคร่รู้เรื่องราวต่างๆไปจนตลอดเรื่อง และปมปัญหาเหล่านี้ทวีความเข้มข้นจนถึงขีดสุด (สายทิพย์ นุกูลกิจ , 2537: 103)

ในแต่ละวันที่ผ่านไป โตะโตะจั่งยังคงเป็นเด็กที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบเล่นสนุกจนเจ็บตัว บางวันเธอเอาตัวขึ้นไปโหนบนบาร์อันสูงโดยใช้มือเกาะแค่ข้างเดียวแล้วก็หล่นลงมา เมื่อครูมาถามว่าทำอะไร โตะโตะจั่งจะตอบว่าวันนี้เธอเป็นเนื้อวัว เมื่อมีปัญหาคณครุโคบายาชิจะแก้ปัญหาและรับฟังเรื่องราวของเด็กๆเอง โตะโตะจั่งมีความฝันหลายอย่าง เมื่อก่อนเธอเคยอยากเป็นทั้งคนขายตัวรถไฟ จีนต้องยะ หรือแม้กระทั่งสายลับ แต่ในวันนี้โตะโตะจั่งสามารถตัดสินใจได้ว่าเธอมีความฝันที่อยากจะเป็นอะไรกันแน่ จุดสุดยอดของเรื่องโตะโตะจั่ง เด็กหญิงข้างหน้าต่างคือตอนที่โตะโตะจั่งตั้งใจจะบอกคุณครุโคบายาชิว่าเธออยากเป็นครูโรงเรียนโทโมเอ และทั้งสองก็สัญญากันดังตัวอย่าง

คุณครุใหญ่ขยับเข้ามาข้างหน้าเล็กน้อย แล้วถามว่า

“มีอะไรเธอ”

“ถ้าหนูโตขึ้น หนูจะเป็นครูโรงเรียนนี้ค่ะ” โตะโตะจั่งพูดซ้าๆด้วยน้ำเสียงอ่อนโยน ราวกับเป็นพี่สาว หรือแม่ของคุณครุใหญ่ เธอคิดว่าคุณครุใหญ่จะหัวเราะ แต่กลับเห็นท่าทางเคร่งขรึม

“สัญญาได้ไหม” สีหน้าของคุณครุใหญ่บอกว่า อยากให้โตะโตะจั่งเป็นครูโรงเรียนนี้จริงๆ

“สัญญาค่ะ” โตะโตะจั่งตอบหนักแน่น และให้คำมั่นกับตัวเองว่า เธอจะต้องเป็นครูที่นี่แน่ๆ

(โตะจั่งจั่ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 214)

จากตอนดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อก่อนโตะ โตะจ้งเป็นเด็กไม่ชอบอยู่นิ่ง แต่เมื่อได้รับการอบรมสั่งสอนหรือได้รับการดูแลทางด้านจิตใจ คุณครูโศบายาซึก็สามารถทำให้เธอควบคุมตนเองไม่ให้เล่นซนเหมือนเมื่อก่อนได้ รู้ว่าตนเองจะมาพูดเรื่องสำคัญกับคุณครูก็ควรที่จะสำรวม นอกจากนี้ยังทำให้โตะ โตะจ้งตัดสินใจได้ว่าชีวิตต่อจากนี้เธอตั้งใจจะทำอะไร

5) การคลายปม (denouement)

การคลายปม คือ ปัญหาต่างๆที่ผู้แต่งผูกไว้ก็จะเริ่มคลี่คลายลง หรือที่เรียกว่าการคลายปม เป็นตอนที่ผู้แต่งขยายความลับหรือปัญหาต่างๆของเรื่องให้ผู้อ่านได้เข้าใจก่อนปิดเรื่อง (สายทิพย์ นฤทลกิจ, 2537: 103)

ปมปัญหาต่างๆได้คลี่คลายลง เมื่อโตะ โตะจ้งได้สัญญากับคุณครูโศบายาซึว่าถ้าโตขึ้นเธอจะเป็นครูที่เรียนโทโมเอแน่ๆ ทำให้เห็นว่าตั้งแต่ที่โตะ โตะจ้งได้เข้ามาอยู่ในโรงเรียนโทโมเอและรู้จักกับคุณครูโศบายาซึที่เข้าใจธรรมชาติของเด็ก โตะ โตะจ้งได้รับการอบรมสั่งสอน ได้เรียนรู้หน้าที่ ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และวิธีปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักความเท่าเทียม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ทำให้เพื่อนและคุณครูเดือดร้อน และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข เด็กหญิงโตะ โตะจ้งที่เคยถูกไล่ออกจากโรงเรียนเก่า ตอนนี้ไม่มีปัญหาในการอยู่ร่วมกับคนอื่นแล้ว อีกทั้งจากที่มีความฝันอยากเป็นทั้ง คนขายตัว สายลับ และจินตต้องยะ แต่ตอนนี้มีความฝันที่ชัดเจนและแสดงถึงความตั้งใจจริงว่าจะเป็นครูอีกด้วย ถึงแม้ว่าคุณครูโศบายาซึจะนึกภาพไม่ออกว่าโตขึ้นโตะ โตะจ้งจะเป็นได้อย่างไร แต่ครูก็อยากให้โตะ โตะจ้งเป็นครูที่โรงเรียนโทโมเอและมั่นใจว่าโตะ โตะจ้งคงไม่ลืมความรู้สึกในวัยเด็กที่ได้เรียนในโรงเรียนนี้ จึงมั่นใจว่าโตะ โตะจ้งต้องเป็นครูโรงเรียนนี้ได้แน่ๆ

6) การปิดเรื่อง (close หรือ conclusion)

การปิดเรื่อง คือ จุดจบของเรื่อง ซึ่งนับได้ว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นที่ประเมินผลให้รู้ว่า ผู้อ่านมีความประทับใจต่อวรรณกรรมเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด (ประทีป เหมือนนิล, 2523: 22-23) มีวิธีการปิดเรื่องที่น่าสนใจหลายวิธี ดังนี้

3.1 ปิดเรื่องแบบหักมุมหรือพลิกความคาดหมายของผู้อ่าน (surprise ending หรือ twist ending) การปิดเรื่องแบบนี้มักปรากฏในเรื่องสั้นมากกว่านวนิยาย

3.2 ปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม (tragic ending) คือการจบเรื่องด้วยความตาย ความผิดหวัง ความสูญเสีย หรือความล้มเหลวในชีวิต

3.3 ปิดเรื่องแบบสุกนาฏกรรม (happy ending) คือการจบเรื่องด้วยความสุขหรือความสำเร็จของตัวละคร

3.4 ปิดเรื่องแบบสมจริงในชีวิตหรือให้แนวคิดอย่างไรอย่างหนึ่งแก่ผู้อ่าน (realistic ending) คือการจบเรื่องแบบทิ้งปัญหาให้ผู้อ่านคิดคำตอบเอง

การปิดเรื่องของวรรณกรรมเรื่อง โต้ะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง พบว่าผู้เขียนปิดเรื่องแบบสมจริงในชีวิตหรือให้แนวคิดอย่างไรอย่างหนึ่งแก่ผู้อ่าน เรื่องนี้อยู่ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สองจะสงบไม่นานนัก ขณะที่เด็กๆเรียนอยู่ในโรงเรียน สงครามมหาเอเชียบูรพาได้ทำให้เกิดความสูญเสียเป็นอย่างมาก สภาวะสงครามตึงเครียดขึ้นทุกวัน เด็กๆในโรงเรียนโทโมเอจึงไม่มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียนเหมือนเมื่อก่อนได้อีก ภารโรงในโรงเรียนต้องไปเกณฑ์ทหารเพื่อสงคราม ในวันหนึ่งเครื่องบินทิ้งระเบิดลงเหนือโรงเรียนโทโมเอ โต้ะ โตะจ้งต้องอพยพหนีสงครามออกต่างจังหวัด ดังตัวอย่างเนื้อหาบางส่วนในเรื่อง ดังนี้

โรงเรียนที่เป็นความฝันของคุณครูโคบายาชิ อยู่ในเปลวเพลิง มีเสียงระเบิดแทนเสียงหัวเราะและร้องเพลงของเด็กๆที่น่ารัก โรงเรียนค่อยๆพังทลายลง และถูกเผาไหม้จนไม่มีทางช่วยเหลืออะไรได้ ประกายไฟพุ่งขึ้นทั่วทุกแห่งในจियงะโอกะ

(โต้ะดั่งจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 225)

ขณะเดียวกันนั้น โต้ะ โตะจ้งนอนอยู่ในขบวนรถไฟที่มีผู้อพยพหนีภัยสงครามออกต่างจังหวัดกันแน่น รถไฟมุ่งไปทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โต้ะ โตะจ้งมองออกไปนอกหน้าต่างซึ่งมีดสนิท และคิดถึงคำพูดของคุณครูใหญ่เมื่อตอนที่เธอไปลา

“แล้วพบกันอีกนะ”

และนี่ถึงประโยคที่คุณครูใหญ่มักจะพูดเสมอว่า

“ความจริงหนูเป็นเด็กดีนะ”

เธอคงจะไม่ลืมคำพูดนั้น และมั่นใจว่าจะได้พบกับคุณครูใหญ่ในอีกไม่

ช้า จึงนอนหลับอย่างสบายใจอยู่ในวงล้อมของพวกผู้ใหญ่รอบข้างเธอ

รถไฟบรรทุกผู้โดยสารที่มีความห้วงกังวล มุ่งหน้าไปในความมืด พร้อม

กับเสียงฉีกฉีกของเครื่องจักร

(โตะ โตะจิง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 225-226)

จากตัวอย่างทำให้เห็นว่า ถึงแม้โรงเรียนโทโมเอจะถูกระเบิดจากสงครามและถูกไฟเผาจนหมด เกิดความสูญเสีย แต่ผู้เขียนก็ยังสร้างความประทับใจให้ผู้อ่านรู้ว่าสิ่งที่ยังคงเหลือและไม่ถูกไฟเผาไปตามนั้นก็คือ ความทรงจำ ความเชื่อมั่นและความประทับใจของโตะ โตะจิงที่ยังคงระลึกถึงคุณครูใหญ่ ทำให้ผู้อ่านได้คิดต่อว่าหลังจากนี้คุณครูโอบายาชิและโตะ โตะจิงจะได้พบกันอีกหรือไม่ คำสัญญาที่ว่าโตขึ้นโตะ โตะจิงจะเป็นครูที่โรงเรียนโทโมเอนั้น จะยังเป็นจริงหรือเปล่า เมื่อโตะ โตะจิงเติบโตขึ้นจะสามารถอยู่ได้ในสังคมหรือไม่ แต่ไม่ว่าเรื่องราวจะกลายเป็นอย่างไร ผู้อ่านก็ได้ทราบว่าในที่สุดโตะ โตะจิงก็ได้พบกับคุณครูที่เข้าใจในตัวเธอ สามารถสอนให้เธออยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ และได้เรียนในโรงเรียนที่เหมาะสมกับเธอที่สุดแล้ว

จากการวิเคราะห์โครงเรื่อง โตะ โตะจิง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง ทำให้ทราบว่าผู้แต่งดำเนินเรื่องได้อย่างน่าสนใจ มีองค์ประกอบของโครงเรื่องครบถ้วน ทั้งการเปิดเรื่องด้วยฉากที่ทำให้ผู้อ่านทราบว่าตัวละครอยู่ที่ประเทศญี่ปุ่น ความขัดแย้งที่ผู้เขียนสร้างแก่ให้ตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้อยากเห็นว่าต่อจากนี้จะเป็นอย่างไร การหน่วงเรื่อง การคลายปม และการปิดเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งสะเทือนใจ แต่ก็ยังแฝงไปด้วยความประทับใจในเรื่องความรักของคุณครูโอบายาชิที่มีต่อเด็ก ๆ และการศึกษา ในแต่ละตอนก็ได้แฝงข้อคิดให้ผู้อ่านด้วย

1.2 แก่นเรื่อง (theme)

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2537: 100) ได้กล่าวไว้ว่า แก่นเรื่อง คือทศนะที่ผู้แต่งมีต่อชีวิต หรือสารที่ผู้แต่งต้องการจะสื่อให้ผู้อ่านทราบ เรื่องบันเทิงคดีจะมีสารัตถะของเรื่องก็ต่อเมื่อผู้แต่งมี จุดมุ่งหมายจะให้ผู้อ่านได้เข้าใจชีวิตเพิ่มขึ้นจากการได้รับความเพลิดเพลินอย่างเดียว

ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบถึงการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาโทโมเอ การสอนของครูที่ถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบการสอนที่แตกต่างกับโรงเรียนอื่น แต่ก็สามารถสอนให้เด็กมีความรู้ คุณธรรมและจริยธรรม รู้จักการใช้ชีวิตได้ สิ่งที่จะสามารถรักษารักษาธรรมชาติของเด็กไว้และทำให้เด็กแต่ละคนเติบโตขึ้นโดยไม่มีปมด้อย คือการทำความเข้าใจ เชื่อมั่นในตัวเด็กและใช้วิธีการเรียนสอนที่เหมาะสม ส่วนเด็กที่จะเติบโตขึ้นได้อย่างไม่มีปัญหานั้นต้องอาศัยผู้ใหญ่ที่เข้าใจและการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กด้วย

1.3 ตัวละคร (characters)

ตัวละคร คือ บุคคลที่ผู้แต่งสมมุติขึ้นมาเพื่อให้กระทำพฤติกรรมในเรื่อง คือ มีบทบาทในเนื้อเรื่อง หรือเป็นผู้ทำให้เรื่องเคลื่อนไหว ดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง ตัวละครในเรื่องเป็นได้ทั้งมนุษย์ สัตว์ และสิ่งของ

การแบ่งประเภทตัวละคร

1. แบ่งตามบทบาทและความสำคัญของตัวละครในเรื่อง

1.1 ตัวละครเอก (major character) เป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง หรือเป็นตัวละครที่เป็นศูนย์กลางของเรื่องทั้งหมด เป็นตัวละครที่มีข้อขัดแย้ง เช่น ขัดแย้งกับตัวละครอื่น ขัดแย้งภายในใจของตัวละครเอง เป็นต้น

1.2 ตัวละครประกอบ (minor character) เป็นตัวละครที่มีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนตัวละครเอกหรือเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อจุดหมายของตัวละครเอก

2. แบ่งตามลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่อง

2.1 ตัวละครน้อยลักษณะ (minor character) คือตัวละครที่สร้างจากความนึกคิด หรือคุณสมบัติประการเดียว ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยตัวละคร

2.2 ตัวละครหลายลักษณะ (round character) คือ ตัวละครที่ผู้แต่งสร้างให้มีลักษณะนิสัยหลายประการ อาจมีทั้งด้านดีและด้านไม่ดีปะปนกัน ตัวละครจะเหมือนคนในชีวิตจริงที่มีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ตัวละครแบบนี้ผู้แต่งมักจะไม่นำโดยตรงว่ามีลักษณะนิสัยอย่างไร ผู้อ่านต้องศึกษาจากส่วนประกอบอื่นๆ คือ ศึกษาจากคำพูด การกระทำ การปฏิบัติต่อตัวละครอื่น แล้วประมวลออกมาว่าตัวละครเป็นคนอย่างไร (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาหยัน อิมสำราญ, 2552: 191-192)

ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ตัวละครในเรื่อง โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง โดยแบ่งตามลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่อง ตัวละครเอก มีตัว คือ โตะ โตะจ้ง ตัวละครประกอบที่มีความสำคัญต่อเรื่อง มี 4 ตัว คือ คุณครู โศบายาชิ แม่ พ่อ และร็อกกี้

1) ลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่อง

1.1 ตัวละครน้อยลักษณะ

แม่

แม่ของ โตะ โตะจ้ง เป็นตัวละครน้อยลักษณะ รักลูกมาก มีความกังวล สับสน เพราะเป็นตัวละครที่ถูกคุณครูโรงเรียนเก่าเรียกไปคุย และเป็นหนึ่งในตัวละครที่ทำให้ผู้อ่านทราบว่าเหตุใด โตะ โตะจ้ง จึงถูกไล่ออก แม่คอยดูแล ช่วยเหลือ และเข้าใจเด็กอย่าง โตะ โตะจ้ง แม่เป็นคนหาโรงเรียนใหม่ที่คิดว่าเหมาะสมกับ โตะ โตะจ้ง มากที่สุดให้ อีกทั้งยังเป็นห่วง โตะ โตะจ้ง ว่าจะสามารถเข้ากันได้กับโรงเรียนใหม่หรือไม่ แต่แม่ก็เข้าใจเด็กอย่าง โตะ โตะจ้ง เสมอ คอยถามไถ่และสังเกตพฤติกรรมของ โตะ โตะจ้ง อยู่ห่างๆ ดังตัวอย่าง

เมื่อออกมาขึ้นสังเกตโต๊ะโต๊ะจั่งที่หน้าบ้าน น้ำตาเริ่มจะเอ่อด้วยความตื่น
ตัน เพราะนึกขึ้นได้ว่า ลูกสาวตัวน้อยที่มรรยาทเรียบร้อย ว่านอนสอน
ง่าย และรื่นเริงแจ่มใสของเธอ เพิ่งถูกไล่ออกจากโรงเรียนเก่ามาสดๆ
ร้อนๆ เธอได้แต่หวังว่าการเรียนที่โรงเรียนแห่งใหม่จะเป็นไปด้วยดี

(โต๊ะ โต๊ะจั่ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 40)

จะเห็นว่าตัวละครแม่ถึงแม่จะรู้ว่าโต๊ะจั่งเป็นเด็กที่ซน ไม่อยู่นิ่ง มีความแตกต่างกับเด็ก
ทั่วไป แต่แม่ไม่เคยดุหรือบังคับให้โต๊ะ โต๊ะจั่งเป็นเหมือนเด็กคนอื่นเลย แม่พยายามเลี้ยงดูโต๊ะ โต๊ะ
จั่งให้โตขึ้นแบบไม่มีปมด้อยและเข้าใจจินตนาการของลูกเสมอ

รื้อคดี

รื้อคดีเป็นสุนัขของโต๊ะ โต๊ะจั่ง เป็นตัวละครที่ผู้เขียนสร้างขึ้นมาให้แสดงลักษณะท่าทาง
ความคิดที่เหมือนกับคน เป็นตัวละครน้อยลักษณะ ช่างสังเกต คอยสอดส่องดูแลโต๊ะ โต๊ะจั่ง อีกทั้ง
ยังช่วยในการดำเนินเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเข้าใจตัวละครโต๊ะ โต๊ะจั่งมากยิ่งขึ้นด้วย ดังตัวอย่าง

หมาพันธุ์อัลซาเซียน ชื่อ “รื้อคดี” ซึ่งเป็นผู้รักษาเวลาเที่ยงตรงที่สุดใน
บ้านนี้ มองดูท่าทางของโต๊ะ โต๊ะจั่งที่แปลกไปกว่าทุกวันอย่างสงสัยใคร่
รู้ มันลุกขึ้นบิคซ์เกี้ยวแล้วเดินตามโต๊ะ โต๊ะจั่งด้วยความพินิจพิจารณาทุก
ฝีก้าว คงด้วยความหวังว่าจะมีอะไรใหม่ๆเกิดขึ้น

(โต๊ะ โต๊ะจั่ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 40)

ฉากนี้เป็นฉากที่โต๊ะ โต๊ะจั่งตื่นแต่เช้าโดยที่แม่ไม่ต้องปลุก ผู้เขียนบรรยายว่ารื้อคดีคือ
ผู้รักษาเวลาเที่ยงตรงที่สุด แต่วันนี้รื้อคดีมองดูท่าทางของโต๊ะ โต๊ะจั่งที่แปลกไปด้วยความสงสัย ทำ
ให้ผู้อ่านทราบตัวละครเอกเร่ริบและเต็มใจที่จะไปโรงเรียนอย่างมากซึ่งแตกต่างกับทุกวัน

1.2 ตัวละครหลายลักษณะ

โตะโตะจ้ง

โตะโตะจ้ง ตัวละครเอกของเรื่องซึ่งก็คือผู้แต่งวรรณกรรมเรื่องนี้ เป็นเด็กผู้หญิงที่อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เคยถูกไล่ออกจากโรงเรียนเก่าด้วยเหตุผลที่ว่ารบกวนสมาธิของเพื่อนๆคนอื่นในชั้นเรียน เป็นเด็กที่ไม่สามารถอยู่ในระเบียบได้ แต่หลังจากย้ายมาอยู่โรงเรียนประถมศึกษาโทโมเอ ทำให้โตะโตะจ้งมีความพัฒนาทั้งด้านการเรียนและจิตใจ สามารถเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเต็มที่ โตะโตะจ้งมีนิสัยรื่นเริงและขี้เล่น จนบางทีก็ไม่ว่าสิ่งๆที่เธอทำอยู่นั้นสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น เช่น ตอนที่ซ่อมละครของโรงเรียน โตะโตะจ้งเบื่อกับที่ต้องยืนเฉยๆจึงเอาไม้เท้าเหยียบเพื่อน สร้างความวุ่นวายให้กับการซ่อมละครเป็นอย่างมาก โตะโตะจ้งเป็นเด็กที่กล้าแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ตัวเองคิด กล้าบอกความต้องการของตนให้ผู้อื่นได้ทราบ อีกทั้งยังมีความเป็นผู้นำอีกด้วย ดังตัวอย่าง

โตะโตะจ้งบอกเพื่อนๆว่า

“เราไปให้คุณครูใหญ่แต่งเพลงโรงเรียนกันเถอะ”

ทุกคนต่างเห็นพ้องต้องกัน จึงเดินตามโตะโตะจ้งไปที่ห้องคุณครูใหญ่

(โตะโตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 61)

ตอนนี้เป็นตอนที่โตะโตะจ้งสงสัยว่าโรงเรียนโทโมเอมีเพลงประจำโรงเรียนเหมือนโรงเรียนเก่าหรือไม่ เพื่อนๆบอกว่าไม่มี โตะโตะจ้งจึงคิดว่าโรงเรียนโทโมเอควรมีเพลงประจำโรงเรียน ก็เลยพาเพื่อนๆไปขอให้คุณครูใหญ่แต่งเพลงให้ บางครั้งโตะโตะจ้งก็พูดคุยกับนกหรือรื้ออกีสุนัขของเธอเอง ชอบเล่นสนุก ตื่นเต้นกับสิ่งใหม่ๆที่ไม่เคยเห็น เป็นเด็กช่างจินตนาการ ดังตัวอย่าง

โตะโตะจ้งพยายามหาเหตุผลว่า ทำไมดาวจึงไม่มีแสง

“ตอนนี้ดาวคงจะนอนหลับละมั้ง”

ซัคโกะจึงทำตาโตขึ้นกว่าเดิม ทั้งๆที่เธอตาโตอยู่แล้ว

“ดวงควนอนหลับด้วยหรือ”

โตะ โตะจึงไม่แน่ใจ จึงพูดเร็วปรือว่า

“ฉันคิดว่าควนอนตอนกลางวัน แล้วตื่นขึ้นมาส่องแสงในตอนกลางคืนนะ”

(โตะ โตะจัง เด็กหญิงช่างหน้าต่าง, 2527: 58)

นอกจากนี้โตะ โตะจังยังเป็นคนที่เข้าใจจิตใจของผู้อื่น เห็นได้จากตอนที่โตะ โตะจังช่วยเพื่อนที่เป็นโพลิโอให้ปีนต้นไม้ แต่ไม่ว่าทั้งสองคนจะพยายามปีนต้นไม้เท่าไรก็ไม่สำเร็จ เธออยากจะร้องไห้ออกมาแต่ก็ไม่ได้ร้องเพราะคิดว่าถ้าเธอร้องไห้ เพื่อนเธอก็ต้องร้องไห้เหมือนกันแน่ๆ ตัวละครมีความรู้สึกนึกคิดที่เปลี่ยนไปตามแต่ละสถานการณ์ ดังตัวอย่าง

โตะ โตะจังนำดอกไม้รูปเทียนไปไหว้หลุมศพเหล่านั้นอย่างสงบเงียบ ด้วยคิดว่า นี่คือหลุมศพของซามูไรผู้ซื่อสัตย์และกล้าหาญ เธอโค้งสวयงามตามอย่างคุณครู เด็กๆเงียบกันไปหมดจนดูแปลกตากว่าปกติ ธรรมชาติ ควันรูปลอยขึ้นสู่ท้องฟ้า อยู่เบื้องหน้าหลุมศพทุกหลุมในวัด

(โตะ โตะจัง เด็กหญิงช่างหน้าต่าง, 2527: 142)

เหตุการณ์ตอนนี้แสดงให้เห็นว่าหลังจากที่โตะ โตะจังเข้ามาอยู่ในโรงเรียนโทโมเอก็มีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งการเรียนและจิตใจด้วย ผู้เขียนให้ตัวละครเอกแสดงความเคารพหลุมศพของซามูไรด้วยท่าทางอ่อนน้อม โดยบรรยายว่าโตะ โตะจังไหว้หลุมศพอย่างสงบและโค้งอย่างสวयงาม เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป โตะ โตะจังไม่ได้เล่นซนเหมือนปกติ แต่ปฏิบัติตนเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ คือมีสัมมาคารวะและทำความเคารพจากใจจริง

คุณครูโคบายาชิ

คุณครูโคบายาชิเป็นครูใหญ่ในโรงเรียนโทโมเอ เป็นนักการศึกษาที่รักการสอนอย่างแท้จริง นักเรียนโรงเรียนโทโมเอจะได้เรียนรู้ทั้งวิชาความรู้ และมีกิจกรรมส่งเสริมการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น

เช่น จัดแคมป์ในห้องประชุม ไปบ่อน้ำพุร้อน เป็นต้น ครูโคบายาชิจะเรียกอาหารที่เด็กๆนำมาว่า อาหารจากทะเลและอาหารจากภูเขา หมายถึงปลาและของแห้ง อาหารประเภทผักและเนื้อสัตว์ เพื่อให้เด็กรับประทานอาหารได้หลากหลายและไม่นึกเปรียบเทียบกันเรื่องอาหาร เด็กๆจะเรียนวิชาไหนก่อนก็ได้ ใครจะนั่งโต๊ะไหนก็ได้ เปลี่ยนที่นั่งได้ทุกวันตามใจชอบ ครูโคบายาชิเป็นคนจิตใจดี เข้าใจเด็ก รู้ว่าจะใช้วิธีไหนในการสอนเด็กๆ เป็นคนทุ่มเทกับการสอนและมีความตั้งใจจริงที่จะรักษาธรรมชาติของเด็กแต่ละคนเอาไว้ ดังตัวอย่าง

การเรียนประกอบจังหวะยังมีอีก คุณครูโคบายาชิคิดอยู่เสมอว่า ทำอย่างไรจึงจะให้เด็กๆเติบโตขึ้นอย่างที่ทุกคนเป็นอยู่ โดยไม่ให้ผู้ใหญ่ รบข้างมาทำลายพรสวรรค์ที่แต่ละคนมีติดตัวมาตั้งแต่เด็ก

คุณครูโคบายาชิคิดว่า การศึกษาซึ่งสอนแต่ตัวหนังสือ ทำให้ ประสาทรับรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กๆต้องเสื่อมไป ไม่สามารถรับ เสี่ยงจากสวรรค์ได้

(โตะ โตะจัง เด็กหญิงข่างหน้าต่าง, 2527: 105)

นอกจากผู้เขียนจะสร้างให้ครูโคบายาชิเป็นคนจิตใจดี เข้าใจเด็กแล้ว ยังสร้างให้ตัวละครมี อารมณ์เศร้า มีลักษณะแบบบุปผุช เหมือนคนธรรมดาทั่วไป เมื่อนักเรียนของคุณครูโคบายาชิ เสียชีวิต ครูทั้งเศร้าและเสียใจ ดังตัวอย่าง

“ยาสีอาภิงตายแล้ว วันนี้เราจะไปงานศพของเขา เขาเคยเป็นเพื่อนทุกคนไซ้ใหม่ น่าเสียดายเหลือเกิน ครูเองก็เสียใจมาก- - “ เมื่อพูดมาถึงตอนนี้ ขอบตาของคุณครูใหญ่ก็แดงก่ำ น้ำตาไหลพราก

(โตะ โตะจัง เด็กหญิงข่างหน้าต่าง, 2527: 204)

ตอนนี้แสดงให้เห็นถึงความรักของคุณครูโคบายาชิที่มีต่อเด็กนักเรียน ความโศกเศร้าของคุณครูโคบายาชิที่ไม่สามารถกลืนน้ำตาไว้ได้ ต้องร้องไห้ออกมาต่อหน้าเด็กๆ ครูเสียดาที่ทั้งยาสีอาภิงและเพื่อนๆ ไม่มีโอกาสได้เรียน ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน และไม่ได้เจอกันอีกแล้ว เพื่อนๆของยาสี

อากิจก็เสียใจมากเช่นกัน อีกทั้งยังมีอารมณ์โกรธเมื่อรู้ว่าคุณครูประจำชั้นพูดในสิ่งที่ไม่สมควรพูด ให้เด็กๆ ฟัง ดังตัวอย่าง

เมื่อเด็กทั้งสองค่อยๆ ย่องเข้าไปใกล้ ก็ได้ยินเสียงดังลอคออกมาจาก ประตูที่ปิดอยู่ เป็นเสียงพูดอย่างโกรธๆ ของคุณครูใหญ่

“ทำไมคุณจึงพูดกับதாகาฮาว่าเขามีหางนะ ผมไม่เข้าใจ”

เสียงคุณครูประจำชั้นของ โต้ะ โตะ จึงตอบว่า

“...ไม่ได้หมายความพิเศษอะไรเลยล่ะ ดิฉันเพียงแต่มองไปเห็นแก และ รู้สึกว่าแก่น่ารัก ก็เลยพูดไปอย่างนั้น”

“คุณไม่เข้าใจเลยหรือว่า มันมีความหมายลึกซึ้งแค่ไหน ทำยังไงคุณถึงจะ ยอมเข้าใจว่า ผมระมัดระวังมาก เกี่ยวกับเด็กคนนี้!”

(โต้ะ โตะ จึง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 157-158)

ตอนนี้ทำให้เห็นว่าถึงแม้ตัวละครจะเป็นครูแต่ก็มีทั้งด้านดีและไม่ดีปะปนกันไป มีทั้งใจดี กับเด็กๆ แต่ถ้าหากตอนไหนมีเรื่องทำให้คุณครู โศบายาชิเสียใจหรือโกรธ ตัวละครก็จะแสดง อารมณ์ออกมาตรงๆ เช่น ปุณชนทั่วไป

พ่อ

พ่อ ทำงานเป็นนักไวโอลินหัวหน้าวงดุริยางค์สากล รักดนตรีและรักไวโอลินมาก เป็นตัวละครหลายลักษณะ พ่อเป็นคนตามใจลูกแต่ก็มีเหตุผล เช่น ตอนที่โต้ะ โตะ จึง ร้องให้พ่อกับแม่ซื้อ ลูกไก่ให้ พ่ออธิบายว่า “ลูกไก่นั่นนะ ตอนนี้นมันน่ารักก็จริง แต่ไม่แข็งแรง เดี่ยวก็ตาย แล้วโต้ะ โตะ สุก เกะก็จะร้องไห้สงสารมัน” (โต้ะ โตะ จึง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 107) สุดท้ายพ่อยอมซื้อลูกไก่ ให้โต้ะ โตะ จึง นอกจากนี้พ่อยังเคยโมโหเวลาที่โต้ะ โตะ จึง เล่นสนุกกับร็อบบี้สุนัขที่เลี้ยงไว้จนได้รับ บาดเจ็บ ถึงแม้จะสัญญากับโต้ะ โตะ จึง ไว้ว่าจะไม่ดุร็อบบี้ แต่พ่อก็โมโหอยากจะดุร็อบบี้ที่ทำให้ โต้ะ โตะ จึง ได้รับบาดเจ็บ จนแม่ต้องห้ามไว้ จะเห็นได้ว่าตัวละครพ่อมีลักษณะเป็นปุณชนที่มีความรู้สึกโกรธในบางขณะ นอกจากนี้เมื่อครั้งที่มิสสงครามซึ่งเป็นช่วงที่ขาดแคลนอาหาร แม้ว่าพ่อ

จะสามารถนำคนตรีไปเล่นเพื่อแลกกับอาหารได้ แต่พ่อยังคงยืนยัน ไม่ยอมเล่นคนตรี เพราะพ่อไม่
อยากนำไวโอลินที่พ่อรักไปเล่นในช่วงสงคราม ดังตัวอย่าง

พ่อเองก็รู้ว่าโตะ โตะจิงไม่มีอาหารดี ๆ กิน ต้องไปหยอดตู้ขนมที่ไม่มี
อะไรออกมาเลยวันแล้ววันเล่า และรู้ว่า ถ้าพ่อไปเล่นเพลงปลุกใจเสีย
หน่อย ก็จะได้ของกินของใช้มากมาย พ่อที่จะทำให้ชีวิตในบ้านดีขึ้น
และโตะ โตะจิงก็จะได้กินอิ่ม แต่พ่อรักคนตรีของพ่อมาก และแม่ก็เข้าใจ
พ่อดี จึงไม่เคยขอร้องให้พ่อไปเล่นเพลงปลุกใจ

พ่อพูดกับโตะ โตะจิงอย่างเศร้าๆว่า

“ขอโทษนะ โตะ โตะสุเกะ”

(โตะ โตะจิง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 212)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นว่า ปกติแล้วพ่อจะให้ในสิ่งที่โตะ โตะจิงอยากได้ แต่ครั้งนี้ถึงแม้
พ่อจะรักโตะ โตะจิงมากเพียงใด พ่อก็ไม่อยากนำไวโอลินที่พ่อรักไปเล่นในช่วงสงครามเพื่อแลกกับ
อาหาร ถึงแม้พ่อจะถูกตัดญาติหรือถูกตัดจากกองมรดกจนต้องลำบาก พ่อก็ไม่เคยคิดจะเลิกเล่น
ไวโอลินเลย พ่อรู้ว่าโตะ โตะจิงเข้าใจพ่อเพราะ โตะ โตะจิงบอกว่าเธอก็รักไวโอลินของพ่อเหมือนกัน
ในครั้งนี้อาจเลือกที่จะไม่เล่นคนตรีเพื่อแลกกับอาหาร

1.4 บทสนทนา (Dialogue)

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2537: 107) ได้กล่าวถึงบทสนทนาไว้ว่า คือคำพูดของตัวละคร
ที่ใช้โต้ตอบกันในเรื่อง บทสนทนานับเป็นองค์ประกอบสำคัญของเรื่องบันเทิงคดี เพราะช่วยให้
ผู้อ่านได้ทราบถึงแนวคิดของผู้แต่ง ทราบถึงบุคลิกลักษณะของตัวละคร ข้อขัดแย้งระหว่างตัวละคร
ภูมิหลังและรายละเอียดต่างๆ ได้ โดยที่ผู้แต่งไม่ต้องบรรยายหรือพรรณานความให้ยืดเยื้อ นอกจากนี้
ยังทำให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินไปพร้อมกันด้วย

วรรณกรรมเรื่องนี้ส่วนใหญ่เป็นการบรรยาย ผู้แต่งจึงได้ใช้บทสนทนาช่วยในการดำเนินเรื่องประกอบการบรรยาย เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ ไม่ให้เกิดความซ้ำซาก ดังตัวอย่าง

โตะ โตะจ้งมองดูผู้ชายคนที่คุณครูใหญ่พามาแนะนำ ด้วยความสังเกตสังกา เพราะเขาแต่งตัวแปลก สวมเสื้อคลุมผ้าฝ้ายลายๆ เห็นเสื้อกล้ามโพล์ออกมา และใช้ผ้าเช็ดหน้าพันรอบคอแทนเน็คไท กางเกงขาลีบตัดด้วยผ้าฝ้ายข้อมกรรม สวมรองเท้าซึ่งความจริงเป็นถุงเท้าพื้นยาง และมีง่ามตรงนิ้วหัวแม่เท้า นั้น แถมยังสวมหมวกฟางที่มีรอยขาดอีกด้วย

ขณะนั้น โตะ โตะจ้งและเด็กคนอื่นๆ กำลังอยู่ข้างสระน้ำที่วัดกุสองบุตรดี

โตะ โตะจ้งมองดู ‘ครู’ คนใหม่อยู่ครู่หนึ่ง แล้วก็นึกขึ้นได้ว่าเคยเห็นที่ไหนมาก่อน ใบหน้าของเขาเกรียมแดด และมีรอยย่น แต่ท่าทางใจดี กล้องยาสูบที่แขวนไว้กับสายสีดำคล้ายเข็มขัดที่เอวก็คุ้นตา

โตะ โตะจ้งนี่ก็ออกในที่สุด

“คุณครูเป็นชานาที่อยู่ข้างแม่น้ำโนนไซไหมคะ” โตะ โตะจ้งถามขึ้นอย่างดีใจ

คุณครูคนนั้นยิ้มฟันขาว หน้าย่น แล้วบอกว่า

“ใช่แล้ว เวลาพวกหนูเดินไปวัดกุสองบุตรดี จะผ่านข้างบ้านฉัน ตรงที่ดอกผักกาดกำลังบาน นั่นแหละ บ้านของฉันละ”

(โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 214)

เรื่องตอนนี้คุณครู โคบายาชิแนะนำคุณครูที่จะมาสอนเด็กๆ ผู้แต่งใช้การบรรยายเพื่ออธิบายลักษณะของตัวละคร อีกทั้งไม่ได้บอกผู้อ่านโดยตรงว่าคุณครูคนนี้เป็นใคร ทำให้ผู้อ่านอยากติดตามและอยากรู้คำตอบไปพร้อมกับเด็กๆ ว่าตัวละครที่ผู้เขียนกล่าวถึงอยู่นี้คือใครกันแน่ และผู้เขียนก็ได้ใช้บทสนทาระหว่างตัวละคร โตะ โตะจ้งกับคุณครูชานาบอกให้ผู้อ่านทราบ

ผู้แต่งเลือกใช้ภาษาของตัวละครให้เหมาะสมกับคู่สนทนา ทำให้บทสนทนามีความสมจริง ช่วยแสดงอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

มิโยจึงเป็นตัวแทนของเด็กทุกคน ไปขออนุญาตคุณครูใหญ่ ซึ่งเป็นพ่อของเธอ ให้ทุกคนอยู่ที่โรงเรียนจนถึงกลางคืนแล้วก็กลับมาบอกว่า “รถไฟจะมาถึงตอนดึก ตอนที่รถไฟขบวนสุดท้ายเลิกแล่นแล้ว คนที่อยากดูต้องกลับไปขออนุญาตผู้ปกครองก่อน แล้วกินอาหารเย็น และเอาชุดนอนกับผ้าห่มมาค้างที่โรงเรียนได้”

“วิเศษเลย!”

เด็กๆ ตื่นเต้นกันใหญ่

“ชุดนอนหรือ!”

“ผ้าห่มหรือ!”

(โตะ โตะจัง เด็กหญิงขำหน้าดำ, 2527: 72)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าผู้แต่งใช้บทสนทนาอย่างกระชับ ตรงประเด็นและได้ใจความ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจอารมณ์ของตัวละครได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังมีความสมจริง ตัวละครเป็นเด็กที่กำลังรู้สึกตื่นเต้นเมื่อรู้ว่าสามารถมานอนค้างที่โรงเรียนเพื่อรอรถไฟในตอนกลางคืนได้ บทสนทนาจึงเป็นคำห้วนๆ และย้ำถึงสิ่งที่คุณครูให้เด็กๆ เตรียมมานั่นเอง

1.5 ฉาก (Setting) และ บรรยากาศ (Asmosphere)

ฉาก คือ สถานที่ เวลาและสถานภาพแวดล้อมทุกอย่างที่ปรากฏในเรื่อง บอกให้ผู้อ่านทราบว่าตัวละครกำลังแสดงบทบาทในชีวิตของเขาในสิ่งแวดล้อมอย่างไร สถานที่และเวลาดังกล่าวนี้อาจจะมีความหมายเฉพาะห้องแคบๆ ห้องหนึ่ง ซึ่งเป็นสถานที่ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์สำคัญในเรื่องขึ้นภายในเวลาไม่กี่นาที หรือจะมีความหมายกว้างถึงขนาดเป็นประเทศหรือโลก ซึ่งมีเหตุการณ์ในเรื่องเกิดห่างกันนานเป็นศตวรรษก็ได้ (สายทิพย์ นุกุลกิจ, 2537: 110)

บรรยากาศ คือ ท่าทีหรือทัศนคติของผู้อ่านที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามแต่ผู้แต่งจะชักพาไป เช่น เศร้าหมอง ครึ้มเครง กราดเกรี้ยว เป็นต้น ผู้แต่งอาจใช้เครื่องแต่งกายของตัวละคร สิ่งของเครื่องใช้ บทสนทนา ฉาก แสง สีและเสียง เป็นเครื่องมือในการสื่อท่าทีและทัศนคติดังกล่าวมายังผู้อ่าน (สายทิพย์ นุกุลกิจ, 2537: 111)

ฉากและบรรยากาศในวรรณกรรมเรื่องนี้ เป็นฉากที่โรงเรียนและฉากในประเทศญี่ปุ่น บอกให้ผู้อ่านทราบว่าตอนนี้ตัวละครกำลังอยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างไร

ตัวอย่าง ฉากโรงเรียนโทโมเอ

เมื่อเดินมาจนมองเห็นประตูโรงเรียนได้ถนัดตา โตะโตะจังกก็หยุดเดิน เพราะประตูโรงเรียนเก่านั้นเป็นเสาคอนกรีตสวยงาม ป้ายชื่อโรงเรียนตัวโต แต่ประตูโรงเรียนใหม่นี้เป็นเสาไม้เตี้ยๆ แล้วยังมีใบไม้งอกออกมาด้วย

“ประตูที่มาจากดินงะคะ” โตะโตะจังกพูดกับแม่ และเสริมว่า “มันคงจะโตขึ้นเรื่อยๆจนสูงกว่าเสาไฟฟ้าเขียวละคะ”

เสาประตูโรงเรียนทั้งสองเสาเป็นต้นไม้ที่ฝังรากอยู่ในดิน เมื่อเดินเข้าไปใกล้ประตู โตะโตะจังกต้องรีบเอียงคอ เพราะป้ายชื่อโรงเรียนซึ่งแขวนอยู่ที่ประตูนั้นเอียงกะเท่เร่ คงเป็นเพราะโคนลมพัด

“โรงเรียน โทโมเอ”

(โตะโตะจังก เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 30)

ฉากนี้ทำให้ผู้อ่านทราบว่าโรงเรียนใหม่ของโตะโตะจังกต่างกับโรงเรียนเก่าซึ่งมีแต่คอนกรีต โรงเรียนใหม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เสาของโรงเรียนเป็นไม้ มีใบไม้งอกออกมา ป้ายชื่อของโรงเรียนถูกแขวนไว้ได้อย่างเรียบง่าย บรรยากาศในตอนี้ทำให้ผู้อ่านผ่อนคลายไปกับธรรมชาติรอบๆตัวละคร นอกจากนี้ยังมีฉากในห้องเรียนที่เป็นห้องเรียนรถไฟ ดังตัวอย่าง

ตู้รถไฟแบบเก่ามีประตูซึ่งเปิดออกมาข้างนอก เมื่อโตะโตะจ้งใช้มือทั้งสองข้างจับลูกบิดประตูดึงมาทางขวามือ ประตูก็เปิดออกอย่างง่ายดาย โตะโตะจ้งรู้สึกตื่นเต้น เมื่อค่อยๆชะโงกศีรษะเข้าไปดูข้างใน

“โอ้โฮ!”

‘ถ้าอย่างนี้ละก็ เวลาเรียนหนังสือ จะเหมือนกับได้นั่งรถไฟเที่ยวไปด้วย’

ห้องวางของ และหน้าต่างอยู่ในสภาพเดิม เหมือนรถไฟจริงๆ ที่แปลกไปก็คือตรงที่นั่งคนขับ มีกระดานดำแขวนอยู่ และเก้าอี้ผู้โดยสารซึ่งเป็นแถวยาวถูกรื้อออก ตั้งโตะและเก้าอี้นักเรียนหันไปทางด้านหน้ารถ ราวเกาะก็ถูกรื้อออกไป นอกจากนั้นแล้วทั้งเพดานรถและพื้นรถยังเหมือนเดิม

โตะโตะจ้งถอดรองเท้า ก้าวเข้าไปข้างใน และลองนั่งลงที่โตะตัวหนึ่ง เก้าอี้เป็นเก้าอี้ไม้เหมือนที่โรงเรียนเก่า แต่นั่งสบายจนไม่อยากจะลุก โตะโตะจ้งดีใจมาก และสัญญากับตัวเองว่า ‘โรงเรียนดีๆอย่างนี้ จะไม่ยอมขาดเรียนเลยสักวันเดียว’

(โตะโตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 43)

การบรรยายฉากที่กล่าวมานั้นทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความตื่นเต้น ความสนุกสนานของตัวละครที่จะได้นั่งเรียนในตู้รถไฟ และฉากนี้ยังมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของโตะโตะจ้ง ผู้เขียนได้บรรยายฉากเปรียบเทียบเก้าอี้ที่เป็นไม้เหมือนกัน แต่โตะโตะจ้งกลับรู้สึกสบายที่ได้นั่งเก้าอี้ของโรงเรียนโทโมเอามากกว่า ทำให้ตัวละครอยากที่จะมาโรงเรียนนี้ทุกวันเพราะชอบที่ห้องเรียนเป็นรถไฟ

นอกจากฉากในโรงเรียนแล้ว ผู้เขียนได้บรรยายฉากสถานที่ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นสถานที่ที่ตัวละครเดินทางไปทำกิจกรรม ตัวอย่างเช่น ฉากที่หุบเขาโทโดโรกิ

ในที่สุดก็ถึงวันนั้น เมื่อเด็กๆลงจากรถไฟและเดินไปถึงหุบเขาโทโดโรจิ คุณครูใหญ่เรียกเด็กๆมาชุมนุมกัน ใบหน้าของเด็กทุกคนเป็นประกายอยู่ในลำแสงที่ส่องผ่านต้นไม้สูงๆลงมา คุณน่ารักมาก เป็บนหลังมีข้าวของบรรจุอยู่เต็ม ทุกคนคอยฟังคุณครูใหญ่ เบื้องหลังของเด็กๆคือน้ำตกขนาดใหญ่ กระแสน้ำทิ้งตัวเป็นจังหวะน่าฟัง คุณครูใหญ่บอกเด็กๆว่า “เอาละ แบ่งออกเป็นกลุ่มๆนะ ใช้วิธีที่ครูเตรียมมาช่วยกันทำเตาหุงข้าว แล้วไปซาวข้าวในลำธาร เอามาตั้งไฟ หลังจากนั้นจึงค่อยทำแกงจืดหมูเอาละ เริ่มได้!”

(โตะ โตะจัง เด็กหญิงขำหน้าต่าง, 2527: 171)

ตอนนี้เป็นฉากที่โตะ โตะจังและเพื่อนมาเข้าค่ายกับโรงเรียนโทโมเอ ผู้เขียนใช้ฉากนี้บรรยายใบหน้าของเด็กทุกคนเป็นประกายอยู่ในลำแสง ทำให้เห็นถึงความสดใสและความน่ารักของเด็กๆกับเสียงของกระแสน้ำที่เป็นจังหวะ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมไปกับตัวละคร นอกจากนี้ฉากยังช่วยในการดำเนินเรื่อง การทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันของเด็กๆ เช่น หุงข้าว หากิ่งไม้มาทำพินหันผัก แต่ละคนแบ่งหน้าที่และรับผิดชอบหน้าที่ของตน ทุกคนต้องเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตและคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งถือเป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งของคุณครูโคบายาชินั่นเอง

วรรณกรรมเรื่องนี้อยู่ในช่วงที่สงครามโลกครั้งที่สองยังสงบไม่นานนัก ดังนั้นผู้เขียนจึงใช้ฉากสงครามโลกซึ่งเกิดขึ้นในประเทศญี่ปุ่นมาช่วยดำเนินเรื่องด้วย ดังตัวอย่าง

ไฟไหม้โรงเรียนโทโมเอ

เหตุเกิดในตอนกลางคืน มิโยจังลูกของคุณครูใหญ่ และมีสะจัง พี่สาว กับแม่ของเธอ หนีไปอยู่ที่แปลงผักของโรงเรียนที่ข้างสระน้ำวัดคุของบุตรลี

ระเบิดจากเครื่องบิน บี.29 ถูกทิ้งลงเหนือโรงเรียนโทโมเอลูกแล้วลูกเล่า

โรงเรียนที่เป็นความฝันของคุณครูโคบายาชิ อยู่ในเปลวเพลิง มีเสียงระเบิดนำกล้วแทนเสียงหัวเราะ และร้องเพลงของเด็กๆที่น่ารัก โรงเรียนค่อยๆพังทลายลง และถูกเผาไหม้จนไม่มีทางช่วยเหลืออะไรได้ ประกายไฟพุ่งขึ้นทั่วทุกแห่งในจियงะ โออะ

คุณครูใหญ่ยืนอยู่ที่ถนน จ้องมองดูโรงเรียนถูกไฟเผาไปต่อหน้าต่อตา คุณครูใหญ่สวมเสื้อนอกสีดำที่มีเสื้อแจ็คเก็ตตัวในค่อนข้างเก่าชุดนั้น มือทั้งสองข้างซุกอยู่ในกระเป๋าเสื้อเช่นเคย โทโมเอลูกชายของคุณครูใหญ่ซึ่งเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยก็ยืนอยู่ข้างๆ

“คราวหน้าเราจะสร้างโรงเรียนแบบไหนดีล่ะ”

โทโมเอฟังคำพูดประโยคนั้นด้วยความรู้สึกแปลกใจ

ความรักที่คุณครูโคบายาชิมีต่อเด็กๆและการศึกษา เป็นสิ่งยิ่งใหญ่กว่าเปลวไฟที่เผาผลาญโรงเรียน พลังในกายและใจของคุณครูใหญ่ยังมีอยู่อีกมาก

(โตะ โตะจัง เด็กหญิงขำหน้าต่าง, 2527: 225-226)

ฉากนี้ทำให้ผู้อ่านทราบว่ารณกรรมเรื่องนี้เกิดขึ้นในช่วงไหน และจากประกอบตอนปิดเรื่องช่วยให้ผู้เขียนสามารถปิดเรื่องได้ อีกทั้งจากสงครามโลกนี้ยังมีผลต่อความรู้สึกของตัวละครเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมกันกับตัวละคร โตะ โตะจังกับเพื่อนและคุณครูต้องแยกย้ายกันอพยพหนีระเบิด ไม่สามารถมาเรียนร่วมกันได้อีกแล้ว ผู้เขียนสื่อให้เห็นว่าคุณครูโคบายาชิเป็นผู้ที่รักเด็กและการศึกษา โดยการเปรียบเทียบว่าความรักที่มีต่อเด็กและการศึกษานั้นยิ่งใหญ่กว่าเปลวไฟที่เผาผลาญโรงเรียนอยู่ สงครามโลกทำให้เกิดความสูญเสีย โรงเรียนโทโมเอซึ่งเป็นสถานศึกษาของเด็กๆถูกไฟไหม้ แต่ถึงอย่างนั้นครูโคบายาชิก็ยังอยากจะสร้างโรงเรียนขึ้นมาใหม่อีกและอยากจะอบรมสั่งสอนนักเรียนต่อไป

จากการวิเคราะห์โครงเรื่อง โตะ โตะจัง เด็กหญิงขำหน้าต่าง ทำให้ทราบว่าผู้เขียนสร้างแก่นเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาโทโมเอที่มีรูปแบบการสอนแตกต่าง

จากโรงเรียนอื่น แต่วิธีการสอนของโรงเรียนสามารถสอนให้เด็กมีความรู้ คุณธรรมและจริยธรรม ได้ สิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กเติบโตขึ้นโดยไม่มีปมด้อย คือการทำ ความเข้าใจและเชื่อมั่นในตัวเด็ก อีกทั้งผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กด้วย ผู้เขียนจัดองค์ประกอบต่างๆ ให้มีส่วนในการ สนับสนุนแก่นเรื่อง ซึ่งประกอบไปด้วยโครงเรื่องที่มีการเปิดเรื่องด้วยการดึงความสนใจของ ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านทราบว่าตัวละครอยู่ที่ประเทศญี่ปุ่น กำลังจะเดินทางไปโรงเรียนแห่งใหม่ ต่อมา ได้กล่าวถึงสาเหตุที่โตะ โตะจ้งถูกไล่ออก ปมปัญหาของตัวละครเอกที่ไม่สามารถปฏิบัติตัวให้อยู่ใน โรงเรียนเก่าได้ ทำให้รบกวนการเรียนของเพื่อนๆ และผู้เขียนได้หวนเรื่องให้เรื่องราวดำเนินต่อไป ผู้อ่านจะได้ทราบวิธีการอบรมสั่งสอนของคุณครู โคบายาชิ กิจกรรมต่างๆ ที่โตะ โตะจ้ง ได้ร่วมกันทำ กับเพื่อนทำให้ตัวละครเกิดความเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อน จนกระทั่งวันหนึ่งตัวละครเอก สามารถตัดสินใจได้ว่าทำอะไรต่อไป ไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาแบบเมื่อก่อน ซึ่งจุดสุดยอดนี้ทำให้ เห็นว่าโตะ โตะจ้งได้รับการดูแลทั้งกายและใจเป็นอย่างดีแล้ว จากนั้นผู้เขียนจึงได้คลายปมทั้งหมด และปิดเรื่องแบบสมจริงในชีวิตหรือให้แนวคิดอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้อ่าน ซึ่งผู้เขียนปิดเรื่องได้อย่าง น่าสนใจ ทำให้ผู้อ่านได้คิดต่อว่าชีวิตของโตะ โตะจ้งจะเป็นอย่างไรต่อไป ตัวละครในเรื่องทำให้ เรื่องดำเนินไปอย่างราบรื่นและน่าสนใจ มีการใช้ตัวละครตัวอื่นบรรยายเหตุการณ์ในเรื่อง ทำให้ ผู้อ่านเข้าใจตัวละครเอกมากยิ่งขึ้น ใช้บทสนทนาช่วยในการดำเนินเรื่อง และมีความสมจริง เหมาะสมกับตัวละคร ทำให้ช่วยแสดงอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร อีกทั้งฉากและ บรรยายภาพที่ปรากฏในเรื่องยังช่วยอธิบายลักษณะตัวละคร และอธิบายเหตุการณ์ที่เรื่องกำลังดำเนิน อยู่ จากองค์ประกอบทั้งหมดดังกล่าว ทำให้เห็นว่าเรื่องนี้มีองค์ประกอบทางวรรณกรรมที่ครบถ้วน และมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ผู้เขียนบรรลุวัตถุประสงค์ของแก่นเรื่องได้เป็นอย่างดี

2.คุณค่าของวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง โตะโตะจ้ง เด็กหญิงช่างหน้าต่าง

2.1 คุณค่าด้านการศึกษา

วรรณกรรมเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษา โดยทั่วไปแต่ละโรงเรียนจะมี หลักสูตรการเรียนการสอนที่มีการกำหนดไว้แล้ว ครูจะสอนตามหลักสูตรซึ่งผู้เรียนต้องปฏิบัติตาม หลักสูตรที่กำหนดไว้ แต่ทั้งนี้ยังมีโรงเรียนที่ใช้วิธีการเรียนการสอนแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดย

ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เนื้อหาการเรียนการสอนของโรงเรียนโทโมเอมีวิธีการสอนที่ให้ได้รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนการสอนที่ปรับให้เข้ากับผู้เรียน มีการเรียนการสอนที่ไม่เคร่งครัดตามหลักสูตรของกระทรวง เด็กๆสามารถเลือกเรียนวิชาไหนก่อนก็ได้ตามความชอบแต่ต้องเรียนให้ครบตามที่คุณครูเขียนไว้บนกระดาน นอกจากการเรียนในห้องเรียนแล้ว โรงเรียนโทโมเอยังจัดกิจกรรมเสริมความรู้และการใช้ชีวิตให้เด็กๆซึ่งกิจกรรมต่างๆสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น การเดินเล่นหลังจากเรียนเสร็จ การเรียนประกอบจังหวัด กิจกรรมทดสอบความกล้า แคมป์ในโรงเรียน การไปเที่ยวบ่อน้ำร้อน เป็นต้น โรงเรียนโทโมเอได้รับอิทธิพลการสอนมาจากประเทศแถบยุโรปและประเทศอื่นๆ ถึงแม้ว่าระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนโทโมเอจะแตกต่างกับโรงเรียนอื่นในประเทศญี่ปุ่น แต่ก็สามารถให้ความรู้ทางด้านวิชาการกับเด็กได้อย่างครบถ้วน การเรียนที่让孩子เลือกวิชาที่ชอบได้ก่อนทำเด็กๆตั้งใจเรียนมากขึ้นและค้นหาสิ่งที่คุณชอบได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้กิจกรรมของโรงเรียนยังสอนให้เด็กรู้จักการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและสามารถเอาตัวรอดได้ในสังคม การสอนแบบนี้มีวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ทั้งความต้องการ ความสนใจ ความถนัดที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งตรงกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เรียกว่า วิธีการสอนแบบโมเดลชิปปา (cippa model) ดังนี้

1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีที่ควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (physical participation) คือกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัวพร้อมที่จะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆที่จะเกิดขึ้น

คุณครูโคบายาชิเป็นคนสอนวิชาการเรียนประกอบจังหวัด วิชานี้ทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวได้อย่างคล่องแคล่ว ร่างกายและจิตใจสามารถเข้าใจจังหวัดต่างๆได้ อีกทั้งยังถือเป็นการฝึกสมองและร่างกายให้ทำงานเข้ากันได้ดี ดังตัวอย่าง

เมื่อเปลี่ยนจังหวัดไปเรื่อยๆ การเปลี่ยนท่าจึงดูยาก และที่ยากกว่านั้นคือ

บางที่คุณครูใหญ่จะบอกว่า

“ถึงเพลงเปลี่ยน แต่อย่าเพิ่งเปลี่ยนท่านะ”

สมมติว่าเพลง 2 จังหวะ เปลี่ยนเป็นเพลง 3 จังหวะ เด็กๆ ยังจะต้องทำท่า
2 จังหวะต่อไปก่อน ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับเด็ก แต่คุณครูใหญ่คิดว่า วิธี
นี้ฝึกให้เด็กเกิดสมาธิ และมีความตั้งใจแน่วแน่ในสิ่งที่กำลังทำอยู่

(โตะ โตะจิง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 103)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าวิธีการสอนของคุณครู โคบายาชิสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่
ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย คุณครูจะคิดเปียโนไปด้วย และให้เด็กๆ เดินจากจุดใดจุด
หนึ่ง จะเดินอย่างไรก็ได้ แต่ถ้าเดินสวนทางกับคนอื่นก็จะชน ดังนั้นเด็กๆ จึงเดินไปทางเดียวกัน การ
เรียนประกอบจังหวะจึงเป็นการเสริมสร้างสมาธิ การเคลื่อนไหวและประสาทการรับรู้ของเด็กๆ ได้
เป็นอย่างดี

2) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา
(intellectual participation) คือ กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา เป็น
กิจกรรมที่ทำทลายความคิดของผู้เรียน สามารถกระตุ้นสมองของผู้เรียนให้เกิดการเคลื่อนไหว ช่วยให้
ผู้เรียนเกิดความจดจ่อในการคิด

คุณครูที่โรงเรียนโทโมเอะจะไม่สอนตามตารางสอน แต่จะเขียนรายชื่อวิชาที่เด็กจะต้องเรียน
ไว้บนกระดานดำ นักเรียนสามารถเลือกเรียนวิชาที่ชอบก่อนแต่จะต้องเรียนให้ครบทุกวิชาที่ครูเขียน
ไว้บนกระดาน เป็นการกระตุ้นความคิดของผู้เรียน ดังตัวอย่าง

สำหรับนักเรียน การได้เริ่มเรียนวิชาที่ชอบก่อน เป็นเรื่อง
ที่น่าสนใจ วิชาที่ไม่ชอบนั้นเก็บไว้เรียนตอนช่วงโมงสุดท้าย ให้ทันก่อน
โรงเรียนเลิกก็เป็นอันใช้ได้ การเรียนทุกวิชาเป็นการเรียนแบบฝึกด้วย
ตนเอง ถ้ามีตรงไหนไม่เข้าใจก็ไปถามครู หรือให้ครูมาอธิบายที่โตะ
จนกว่าจะเข้าใจ แล้วทำแบบฝึกหัดต่อไป จึงไม่มีนักเรียนคนไหนไม่
ตั้งใจฟังคำพูด และคำอธิบายของครูเลยในการเรียนการสอนแบบนี้

(โตะ โตะจิง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 46)

จากตัวอย่างจะเห็นว่านักเรียนโรงเรียนโทโมเอมีอิสระในการเลือกวิชาที่ชอบเรียนได้ก่อน นักเรียนจะฝึกด้วยตัวเอง รู้จักคิดด้วยตนเอง ถ้ามครูได้หากไม่เข้าใจส่วนไหน การเรียนแบบนี้จะทำให้คุณครูรู้ว่าเด็กคนไหนสนใจวิชาใดเป็นพิเศษซึ่งจะทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพของเด็กได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้เด็กมีสมาธิจดจ่อในสิ่งที่กำลังทำอยู่ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญานั้นเอง

3) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคม (social participation) คือ กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ โดยทั่วไปจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมต่างๆ

โรงเรียนโทโมเอจะมีกิจกรรมต่างๆมากมาย อย่างเช่น ทดสอบความกล้า วันกีฬาของโรงเรียน ซึ่งจะมีกีฬาที่คุณครูใหญ่คิดขึ้นมาใหม่ด้วย เช่น กีฬาปลาการ์ป การเล่นเกมกันหาแม่ กีฬาวิ่งผลัดที่ไ้วิ่งลงบันไดแทน เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เด็กๆเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ดังตัวอย่าง

‘แม่ของซัค โคะจัง’

ใครได้กระดาษแผ่นนี้ ต้องไปตามหาแม่ของซัค โคะจังจากหมู่คนดู และพาไปที่เส้นชัยของการแข่งขัน การลอดช่องบันไดซึ่งเป็นสี่เหลี่ยมและวางตะแคงไว้บนพื้นไม้ไมโซของงายเลย เพราะอาจเข้าไปติดอยู่ในนั้น ต้องทำตัวอ่อนเหมือนแมวและคำสั่งอาจจะดูง่าย ถ้าเป็น‘แม่ของซัค โคะจัง’ แต่ถ้ากลายเป็น‘พี่สาวของคุณครูโอซุ’หรือ ‘แม่ของคุณครูทสี่เอะ’หรือ‘ลูกชายของคุณครูโนริ’ ซึ่งไม่มีใครรู้จัก เด็กซึ่งได้ของคำสั่งเหล่านี้จะต้องวิ่งเข้าไปที่กลุ่มคนดู และร้องตะโกนดังๆ

“พี่สาวคุณครูโอซุ”

กีฬานี้ต้องใช้ความกล้า ดังนั้น ถ้าใครบังเอิญจับได้ใบที่เขียนชื่อแม่ตัวเองก็จะดีใจ กระโดดโลดเต้นร้องเรียกแม่

(โตะ โตะจัง เด็กหญิงช่างหน้าตาง, 2527: 127)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าเด็กๆต้องทำกิจกรรมกับแม่ของเพื่อนๆหรือญาติของคุณครู ซึ่งบางคนเด็กๆไม่รู้จักรู้จัก ทั้งคุณครูและคนเล่นต้องตั้งใจ เพราะเด็กจะเรียกชื่อคนนั้นคนนี้ คนที่ถูกเรียกชื่อต้องรีบเดินไปจับมือเด็กและวิ่งไปให้ถึงเส้นชัยด้วยกัน ก็พานี้ช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ กล้าที่จะคุยกับคนอื่นที่ไม่รู้จัก และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น การลอดช่องบันไดซึ่งเป็นสี่เหลี่ยม วางตะแคงไว้บนพื้นไม้ นั้นก็ทำให้เด็กๆรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในที่ต่างๆด้วย

4) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ (emotional participation) คือ กิจกรรมที่ส่งผลต่อความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้นั้นเกิดความหมายต่อตนเอง มักเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ประสบการณ์ และความเป็นจริงของผู้เรียน จะต้องเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน โดยตรงหรือใกล้ตัวผู้เรียน

โรงเรียนโทโมเอมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย ดังตัวอย่าง

3 วันที่บ่อน้ำร้อนโทอิ ไม่เหมือนการแคมป์ที่โรงเรียนหรือการทดสอบความกล้าที่ผ่านมา แต่เป็นการใช้ชีวิตร่วมกันจริงๆ มีการจัดเวรไปซื้อผักซื้อปลา ซื้อกับข้าวมาทำอาหารเย็น และเมื่อมีคนถามว่า 'โรงเรียนอะไร' หรือ 'มาจากไหน' เด็กๆก็ต้องตอบให้ได้ มีเด็กบางคนเกือบจะหลงทางอยู่ในป่า บางคนว่ายน้ำออกไปไกลจนกลับเข้าฝั่งเองไม่ได้ บางคนโดนเศษแก้วบาด คนอื่นๆต้องช่วยกันคิดว่า จะทำตนให้เป็นประโยชน์มากที่สุดได้อย่างไรในเหตุการณ์นั้นๆ

(โตะ โตะจิง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 100)

นักเรียนจะได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกันกับผู้อื่น รู้จักดูแลซึ่งกันและกัน และรู้จักการเอาตัวรอดในสถานการณ์ต่างๆ เป็นวิชาเรียนที่เด็กต้องเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น ที่บ่อน้ำร้อนไม่มีอะไรเป็นที่สังเกตได้ว่าตรงไหนเป็นบ่อน้ำร้อน ตรงไหนเป็นทะเล ครูจะบอกเพียงแค่ว่าตรงนี้เป็นบ่อน้ำร้อนนะ ถ้าเดินออกไป 5 เมตร น้ำจะเย็นลงเรื่อยๆทำให้รู้ว่าถึงทะเลแล้ว ดังนั้นเวลาเล่นน้ำทะเลแล้วหนาว เด็กๆจะรีบกลับไปบ่อน้ำร้อน ซึ่งเด็กๆสามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้

หลักสูตรของโรงเรียนที่เหมาะสมกับเด็กจะสามารถแก้ไขปัญหาของเด็กได้ จากเมื่อก่อนที่ โต้ะ โตะจ้งมีปัญหาในการเรียนร่วมกับเพื่อนในห้องเรียน ไม่สามารถนั่งเฉยๆได้ ต้องเปิดโต้ะ หรือเดินไปคุยกับนก สร้างความเดือดร้อนให้คุณครูผู้สอนเป็นอย่างมาก แต่เมื่อมาอยู่ในโรงเรียนที่ จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก โต้ะ โตะจ้งได้เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองจนกลายเป็นเด็กที่มี ระเบียบวินัย รู้ว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ และสามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้โดยที่ไม่สร้างความ เดือดร้อน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการศึกษาและการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็ก ทั้งทางด้าน ร่างกายและจิตใจ เด็กทุกคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นสิ่งที่จะขัดเกลาเด็กๆ ได้ก็คือ ต้องอาศัยการ อบรมสั่งสอนที่ถูกต้องและเหมาะสมจากผู้ใหญ่ที่รอบคอบ โรงเรียนและคนในสังคม การเรียน การสอนที่มีครูที่ดี เข้าใจเด็ก มีจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างแท้จริงและตั้งใจจริงที่จะสอนเด็ก ผู้ปกครองก็ควรเลือกโรงเรียนที่มีวิธีการสอนที่เหมาะสมให้แก่เด็ก ส่งเสริมเด็กตามความถนัด จึงจะ ทำให้เด็กเติบโตขึ้นมาได้อย่างสมบูรณ์และอยู่ในสังคมนี้ได้อย่างมีความสุข

2.2 คุณค่าด้านคุณธรรมและจริยธรรม

วรรณกรรมเรื่องนี้ได้สอดแทรกคุณค่าด้านคุณธรรมและจริยธรรมเรื่องความ รับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และความเสมอภาค ผ่านการสอนของครอบครัวและ คุณครู หรือผ่านเหตุการณ์ต่างๆในเรื่องที่ตัวละครได้พบเจอ ดังนี้

1) ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบ

ครูเป็นผู้สั่งสอนความรับผิดชอบ ความมีระเบียบให้กับเด็กๆทางอ้อมผ่านเหตุการณ์ในเรื่อง นี้ เช่น โต้ะ โตะจ้งทำกระเป๋าตกลงไปในโถส้วมของโรงเรียน และตกของจากในบ่อออกมาเพื่อหา กระเป๋าตังค์ใบนั้น เมื่อคุณครูใหญ่มาเห็นก็ไม่ได้ดุ โต้ะ โตะจ้งเลย แสดงให้เห็นถึงความไวใจของ ครูโคบายาชิที่มีต่อ โต้ะ โตะจ้งว่าจะรับผิดชอบเก็บกวาดสถานที่และจัดการกับของที่ตกขึ้นมาเลอะ เทอะให้กลับมามีสะอาดอย่างเดิมได้ ดังตัวอย่าง

เวลาผ่านไปอีกพักหนึ่ง โต้ะ โตะจ้งยังหากระเป๋าตังค์ของเธอไม่พบ

สิ่งโสโครกกองโตขึ้นเรื่อยๆ

คุณครูใหญ่เดินผ่านมาอีกครั้ง และถามว่า

“หาเจอไหม”

โตะ โตะจ้งยืนอยู่ท่ามกลางสิ่งโสโครก เหงื่อท่วมตัว แก้มแดง เธอตอบ
คุณครูใหญ่ว่า

“ยังไม่เจอเลยค่ะ”

คุณครูใหญ่ก้มหน้าลงมากลั๊บบนหน้าจองโตะ โตะจ้ง และพูดกับเธอ
เหมือนเพื่อนคนหนึ่งว่า

“เสร็จแล้วเก็บทุกอย่างเข้าที่ด้วยนะ”

(โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 66)

การที่คุณครูใหญ่ไม่คุโตะ โตะจ้ง แต่กลับบอกว่าถ้าเสร็จแล้วให้เก็บทุกอย่างเข้าที่ด้วย ทำให้
ผู้อ่านทราบว่าคุณครูไวใจเด็ก และเชื่อมั่นว่าเมื่อเด็กทำให้บริเวณนั้นสกปรก เด็กจะมีความ
รับผิดชอบ รู้จักเก็บกวาด ทำความสะอาดให้ทุกอย่างเหมือนเดิมได้

2) ความซื่อสัตย์

ผู้เขียนสื่อให้ผู้อ่านทราบถึงคุณค่าด้านคุณธรรม โดยตรงผ่านเหตุการณ์ที่โตะ โตะจ้งได้พบ
เจอในชีวิตประจำวัน ตอนที่โตะ โตะจ้งเก็บเงินได้ในขบวนรถไฟซึ่งไม่มีป้อมตำรวจ โตะ โตะจ้งนึก
ถึงคำพูดที่มีคนบอก ดังตัวอย่าง

‘ทำไงดีล่ะ’

โตะ โตะจ้งนึกขึ้นได้ เคยมีคนบอกเธอว่า ‘ถ้าเก็บสตางค์ตกได้
ต้องไปแจ้งตำรวจที่ป้อมยาม’ แต่บนขบวนรถไฟไม่มีป้อมตำรวจเสียด้วย

(โตะ โตะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 135)

สุดท้ายโตะ โตะจ้งเอาเงินกลับบ้านมาด้วยเพราะถ้าจะเอาเงินไปคืนที่ป้อมตำรวจ คงกลับ
บ้านช้า เธอจึงหาที่ซ่อนเงินไว้ แล้วค่อยเอาไปให้เพื่อนดูและปรึกษากับเพื่อนอีกทีว่าจะทำอย่างไร
กับเงินนี้ พอวันรุ่งขึ้นเงินนั้นก็หายไป โตะ โตะจ้งมีความซื่อสัตย์ เมื่อเห็นเงินตกอยู่ก็เก็บขึ้นมาและ

หวังว่าจะไปแจ้งตำรวจ แต่เงินนี้หายไปแล้วเสียก่อน ผู้เขียนบอกผู้อ่านให้ทราบโดยตรงว่าเงินนี้ไม่ใช่เงินของเรา หากเจอเงินที่ตกอยู่ก็ควรไปแจ้งตำรวจทันที

3) ความเสมอภาค ความเท่าเทียม

วรรณกรรมเรื่องนี้สะท้อนเรื่องความเสมอภาค ความเท่าเทียม ผ่านการสอนของตัวตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ คุณครูใหญ่ได้สอนคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็ก โดยให้เด็กว่ายน้ำแบบไม่ต้องสวมเสื้อผ้ายี่ห้ออะไรก็ได้ เนื่องจากเด็กนักเรียน โรงเรียนโทโมเอมีหลายคนที่พิการ เช่น บางคนเป็นโพลิโอ บางคนเตี้ยกว่าคนอื่นมาก ครมมองว่าเด็กๆจะได้ไม่ต้องสงสัยว่าร่างกายนั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร การที่เด็กไม่ใส่เสื้อว่ายน้ำกันนั้น เป็นการทำให้เด็กกล้าที่จะเปิดเผยร่างกายที่แท้จริง ทำให้เห็นว่าเป็นเรื่องธรรมชาติไม่ใช่เรื่องน่าอายหากเราจะพิการ ทำให้เด็กรับสภาพตนเองได้ เข้าใจตัวเองและลืมปมด้อยไปได้ในที่สุด

นอกจากนี้ผู้เขียนยังสอดแทรกการสอนคุณธรรมผ่านเหตุการณ์ที่โตะ โตะจิ้งได้พบมา และให้ตัวละครแม่เป็นผู้สอนคุณธรรมผ่านบทสนทนาของแม่กับโตะ โตะจิ้ง

ดังตัวอย่าง

“โตะ โตะจิ้ง ลูกเป็นคนญี่ปุ่น มาซาโอะเป็นคนเกาหลี แต่ก็เป็นเด็กเหมือนกัน เพราะฉะนั้น อย่าแบ่งแยกว่าใครเป็นชนชาติอะไรนะจ๊ะ ลูกต้องทำดีกับมาซาโอะจิ้ง นำสงสารที่เขาถูกค่าว่า เพียงเพราะเกิดมาเป็นคนเกาหลี”

(โตะ โตะจิ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง, 2527: 145)

แม่สอนให้โตะ โตะจิ้งเป็นคนที่ยึดความเท่าเทียม ไม่แบ่งแยกว่าใครแตกต่าง ถึงจะไม่ใช่มนุษย์เดียวกัน แต่ว่าก็เป็นเด็กเหมือนกัน อีกทั้งในตอนหนึ่งผู้เขียนยังได้เขียนเกี่ยวกับเด็กนักเรียนโรงเรียนโทโมเอกับเด็กที่เพิ่งย้ายมาใหม่ ซึ่งเป็นเด็กที่เกิดและโตที่อเมริกา ผู้เขียนบรรยายว่าที่โรงเรียนโทโมเอ ญี่ปุ่นและอเมริกันเริ่มกลายเป็นเพื่อนกัน แต่ข้างนอกโรงเรียนนั้น อเมริกาเป็นประเทศศัตรู โรงเรียนต่างๆเลิกสอนภาษาอังกฤษซึ่งถือว่าเป็นภาษาของศัตรู จึงทำให้เห็นว่าผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านเห็นถึงครูและแม่ที่รักในความเสมอภาค ไม่แบ่งพวกว่าใครเป็นฝ่ายไหน ความ

เป็นมนุษย์ไม่ว่าจะพิการ อยู่กันคนละฝ่ายหรือมีปัญหาขัดแย้งกันก็ตาม แต่เราทุกคนก็ยังคงเป็นมนุษย์เหมือนกัน มีความเท่าเทียมกัน

นอกจากคุณค่าด้านการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรมแล้ว ผู้เขียนได้สอดแทรกคุณค่าด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิมของคนญี่ปุ่นเอาไว้บ้างผ่านการบรรยาย ฉาก หรือบทสนทนา เช่น

1) มารยาทการของคนญี่ปุ่น

คนญี่ปุ่นจะทำความเคารพด้วยการ โค้ง โตะ โตะจังจะ โค้งทำความเคารพพ่อแม่และแม่ก่อนออกจากบ้านทุกครั้ง ส่วนในตอนก่อนกินข้าว ตัวละครจะพูดว่า“อิทาคะชิมัส” เป็นสำนวนที่จะพูดก่อนรับประทานอาหาร ซึ่งคนญี่ปุ่นกล่าวเพื่อเป็นการขอบคุณที่มีอาหารรับประทาน

2) ศิลปะของคนญี่ปุ่น

ในวรรณกรรมเรื่องนี้จะพูดถึงเรื่องกลอนไฮกุ ทุกครั้งที่มีความครุ โทบายาชิมักจะนำกลอนมาสอนเด็กๆ เสมอ เช่น เวลาฝนตก เด็กๆ จะออกไปเล่นข้างนอกไม่ได้ คุณครุ โทบายาชิจะสอนกลอนไฮกุให้เด็กรู้จักมนุษย์และธรรมชาติ ดังเช่น กลอนบทหนึ่งของอิสสะ ‘เมื่อหิมะละลาย หมู่บ้านเต็มไปด้วยเด็กเล็ก ในทันทีทันใด’ กลอนไฮกุจะต้องมี 5-7-5 พยางค์ตามลำดับ กลอนที่เด็กๆ แต่งจะแสดงเรื่องราวที่เด็กสนใจ กลอนไฮกุของอิสสะก็เช่นกัน แสดงให้เห็นถึงยุคสมัยของกวีในขณะที่กำลังมีชีวิตอยู่

วรรณกรรมเรื่องนี้ผู้เขียนได้ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับระบบการศึกษาออกมาเป็นเรื่องของเด็กหญิงโตะ โตะจังซึ่งเป็นเรื่องราวจากชีวิตจริงของผู้เขียนที่เคยถูกให้ออกจากโรงเรียน เนื่องจากมีปัญหาในการเรียน เด็กหญิงผู้นี้ไม่สามารถนั่งเรียนนิ่งๆ ได้ อีกทั้งยังรบกวนการเรียนการสอนของครูในห้องด้วย แต่พอได้เรียนในโรงเรียนที่เข้าใจธรรมชาติของเด็ก มีวิธีการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้ทำกิจกรรมและเรียนรู้ประสบการณ์การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กหญิงโตะ โตะจังได้เปลี่ยนไปโดยอยากไปโรงเรียนทุกวัน และรู้ว่าควรปฏิบัติตนอย่างไรในสถานการณ์ต่างๆ ผู้อ่านจะได้ทราบความเปลี่ยนแปลงของเด็กคนหนึ่งที่ได้ได้รับความเข้าใจ การอบรมสั่งสอนและการดูแลเอาใจใส่จากผู้ใหญ่ ทั้งพ่อแม่และคุณครู การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สามารถทำให้โตะ โตะจังพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถรักษาความเป็น

ธรรมชาติของเด็กไว้ได้โดยที่ไม่มีปมด้อย ทั้งนี้ต้องอาศัยการเลือกระบบวิธีการสอนที่เหมาะสมแก่ตัวเด็กแต่ละคนมาใช้ จึงจะทำให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้โดยไม่มีปัญหา ดังนั้นหากผู้อ่านเป็นเด็กก็สามารถนำสิ่งที่ได้จากการอ่านวรรณกรรมเล่มนี้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้ใหญ่ก็สามารถใช้เป็นแนวทางในการอบรมสั่งสอนเด็กๆ ได้ด้วย เนื่องจากผู้เขียนได้ถ่ายทอดความเป็นธรรมชาติของเด็กและถ่ายทอดมุมมองของผู้ใหญ่ที่เข้าใจเด็กเอาไว้ ซึ่งหากรู้จักนำวิธีการสั่งสอนที่เหมาะสมแก่เด็กมาใช้อย่างถูกต้อง ก็จะทำให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นเด็กที่ดีและมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยได้เหมือนกับ โตะ โตะ จังนั่นเอง

บรรณานุกรม

- ณภักษ์ พาศิริ. (2551). “การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายญี่ปุ่นเรื่องโคะโคะโระะ.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัชชา ศักดิ์ไพบูลย์. (2551). “การศึกษานวนิยายแปลจีน เรื่อง ด้ายแดงรหัสรักปาฏิหาริย์.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นवलพรรณ เข้มกวีตระกูล. (2551). “การศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง แม่ผมเก็บขยะขาย.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, หม่อมหลวง. (2539). *แว่นวรรณกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ประทีป เหมือนนิล. (2523). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- พรทิพย์ อินทร์บำรุง. (2553). “สติกเกอร์เด็กไม่ดี : ความสำคัญของการใช้สติกเกอร์เป็นสัญลักษณ์.” บทความวิจัยปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพโรธเลิศ พิริยกมล. (2542). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- มานิช ดินแดนสกุล. (2547). *การอ่านและการเขียนบันเทิงคดี*. สงขลา: ภารกิจเอกสารและตำรา กลุ่มงานบริการการศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วรวัลย์ ลิขิต. (2553). “การศึกษานวนิยายแปลญี่ปุ่นเรื่อง ต่างหูกับงู.” บทความวิจัยปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2537). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน.
- สำนักข่าวสารญี่ปุ่น. (2541). *ญี่ปุ่นปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สมาคมนานาชาติเพื่อข่าวสารการศึกษา.
- สุมานิน รุ่งเรืองธรรม. (2522). *กลวิธีการสอน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.

จูไรรัตน์ ถักษณะศิริและบาหยันอ้อมสำราญ. (2552). **การใช้ภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่2. นครปฐม:
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

พิมพ์นซ์ เดชะคุปต์และคนอื่นๆ. (2543). **ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุค
ปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.